

Máté G. Péter

Rosszakaró marslakók

Máté G. Péter

Rosszakaró marslakók

2020

TARTALOM

Előszó
Öregutálat
Rémes rémhírek
Karantén
Ruha a döglesztőben
Nem járnak a betegek
#együtt
Vágod?
Vitték
Firkászok
Repül a csikk
Hírcsináló műagyak
Kis kút, kerek kút
Szomszédok
Urambátyám
Harc
Adj egy ötöst!
Életben tartó gyűlölet
Rosszakaró marslakók
Borz a zsákban
Písz
Öreg sofőr
Éveinkbe kerülő finomságok
Csoda a szakrendelőben
Közöny
Ki a magyar?
Arctakaró
Zebrán
Világméretű összeesküvés
Konteó
Ökölpacsi

Rosszra fordítók
Gozsdu
Tacsókófül
A hely
Legalább az orvosok
Magyar az űrben
Ha nő vagy...
Salátaügy
A hála pénze
Balszerencsés webshoppingok
Sokat mondó illatok
Angyalcsinálók kora
Komoly játék
Nézeteltérés
Kifizetések
Világverő rohamivók
Európa falova
Szóváltás
Diószedés
Elnökök
Célpontok
Jelszó
Reggelre megtudjuk
Beszédhibáink
Elő a selyemmel
Bizalmatlanság
Optimisták
Elfecsérelt kincsek
Vonzódás
Ha összejön a család
Sötét hanyatlás

Előszó

Harminchat éves koromtól vallhatom magam újságírónak, azóta jelennek meg rendszeresen írásaim. Publikációim és novelláim kötetekké álltak össze, amelyeket nyomtatásban, vagy digitális felületen, olykor hangoskönyvként tettem közzé.

Eddig a mostanival együtt tizenkét könyvemet adtam olvasóim kezébe, mellettük a saját írásaimból született nyolc hangoskönyvemet, amelyeket ugyancsak én szerkesztettem, olvastam fel és tettem nyilvánossá. Mindegyik könyvem és hangoskönyvem ingyen letölthető a Magyar Elektronikus Könyvtárból (www.mek.oszk.hu).

Újságíró vagyok, büszkeséggel tölt el, hogy kirívóan hosszú ideig, huszonegy évig lehettem a velencei-tavi térségi televízió, a Tó Tévé, majd megszűnése után még három évig az általam életre hívott Pusztaszabolcs Tévé főszerkesztője.

Újságírói pályafutásomat evezős edzőként, majd vezető edzőként sportszakmai lapban közzétett írásaimmal kezdtem. Kezdőnek kissé túlkorosan kaptam meg az első komoly publikálási lehetőséget a Fejér Megyei Hírlaptól. Írásaim ezt követően mind sűrűbben jelentek meg a Hírlap mellett az Új Tükörben, Nők Lapjában, Esti Hírlapban, Magyar Nemzetben, Népsportban, Nemzeti Sportban, Tallózóban, Népszabadságban, Fehérvári Hétben, Fehérvári Polgárban, és még mintegy további harminc kisebb-nagyobb lapban. A nyomtatott sajtóban legtovább a Vasárnapi Fejér Megyei Hírlapban és a Fehérvári 7 Napban publikáltam. Felkérésre, egy sorozat erejéig, kirándulást tettem a meseírás területére is.

Dolgoztam külsős szerkesztő-riporterként a Magyar Televízióban, a Duna Tévében, vezettem műsort a Danubius Rádióban és alapító főszerkesztője voltam a rövid életű Rádió 101 Gárdonyi elnevezésű helyi rádióknak. Több mint tizenegy évig szerkesztőként gyakoroltam az online újságírást, napi rendszerességgel írtam, szerkesztettem e-lapomat, a Vétót (www.v-to.eu). A portálom újságból egy ideje saját véleményoldallá alakult át, azon a felületen teszem közzé véleményemet a világ dolgairól.

Írásaimban ezúttal az a nyolc hónap elevenedik meg, amely alatt a koronavírus-járvány miatti új életünket szoktuk, próbáltunk alkalmazkodni hozzá. Ha Ön, igen tisztelt olvasóm írásaimmal egyetért, vagy vitatkozna velük, vagyis elgondolkodik rajtuk, már nem dolgoztam hiába.

Köszönöm, hogy olvassa újabb könyvemet.

Máté G. Péter

Öregutálat

– Mit mászkál itt, miért nem marad otthon? Maguk öregek miatt van minden baj! – förmedt rá a szupermarket pénztáránál sorára váró jó hetvenes férfit a mögötte álló ötven körüli úriember. A sorban voltak, akik egyetértően bólogattak.

A nyugdíj mellett dolgozó ápolónő az egész napi kórházi munkától fáradtan, késő este, szájmaszkban gyalogosan igyekezett a lakása felé, amikor két fiatalember inzultálta, mondván, nincs rendjén, hogy az öregek szabadon összevissza mászkálnak, még megfertőzik koronavírusszal az egészségeseket. És hogy nyomatékot is adjanak szavaiknak, leköpték az asszonyt.

Kézzel tapintható az öregellenesség, amelyet az ország egyszemélyi vezetőjének kijelentései generáltak. Nyilvánvalóan mondandóját óvó szándék vezérelte, nem is gondoltam másra, amikor a 65 év felettiek otthonmaradásnak szükségességéről beszélt, bár a hangsúlynak és az elmaradt mondatoknak mindig nyomatéka van. Sajnos már ennyi is elég ahhoz, hogy sokakban gyűlölet gerjedjen az idősök iránt. Az emberek nagy része úgy van beállítva, hogy mindig szüksége van olyanokra, akiket a bajokért okolhat.

Tapasztalható volt az ellenséges hangulat a legnagyobb közösségi portálon a kijárási és az idősök időbeli vásárlási korlátozásának hatályba lépése után, ahol negyvenesek, ötvenesek osztották meg elítélően tapasztalataikat a boltok előtt bebocsátásra váró öregek viselkedése miatt.

Életemben másodszor élek meg kijárási tilalmat, igaz, ez a mostani egyelőre még csak korlátozás. Először nyolc és fél évesen, 1956-ban. Amikor azt feloldották és elmentünk megnézni, hogy élnek-e még a rokonaink, a játszótereken a padok között sírokat, a fákról akasztások emlékéit őrző köteleket láttam, képük a lelkembe égett. Bár most is a szabadságunkért kell küzdenünk, ezúttal nem fegyverekre, hanem a tudósok éles elméjére van szükség és az egymás iránti mérhetetlen türelemre.

A szabad mozgás legkisebb korlátozása is rossz, bár megértem a mostani állapot szükségességét. Azt viszont kevésbé, hogy fiatalabb embertársaim egy hangos részében morzsája sincs az empátiának. Nem tudják elgondolni, hogy egy idős ember nehezen változtat szokásain, ha eddig reggel hétkor, vagy nyolckor ment kenyeret, tejet vásárolni, akkor idő kell, míg megszokja, hogy a veszélyhelyzet miatt egy ideig csak kilenctől tizenkettőig mehet a boltba. Azt sem értik meg, hogy sok koros embernek a napi félóra-óra sétára, emberi szóra legalább akkora szüksége van, mint a már említett kenyérre, vagy gyógyszereire, mert ha ettől elzárják, oly hamar romolhat le az állapota, hogy koronavírus-fertőzés már nem is kell a megbetegedéséhez.

Végezetül azt is meg kellene érteniük a ma ifjabbjainak, hogy ha mérhetetlen szerencsájuk lesz és megéri, akkor megtapasztalják majd, hogy az öregség közel sem könnyű állapot, különösen ha ezen mások még tovább rontanak.

Rémes rémhírek

Elöljáróban elmondom, hogy jelen írásomat egy ügyvéd jóváhagyásával tettem közzé. Eddig erre nemigen volt szükségem, de a minap úgy változott a törvényi környezet, hogy akár minden leírt mondatomért börtönnel büntethetnek.

Mindezt azért tartottam szükségesnek elmondani, mert a törvényhozó megalkotta a rémhírterjesztés új, második alapesetét, amely a rémhírterjesztés elkövetési helyét kiterjeszti az egész országra. Mindezt a Magyarország Bíróságai portálról tudom. A Wikipédia szócikke szerint rémhír egy hír akkor, ha annak terjesztése során zavar vagy nyugtalanság keltésére alkalmas hamis tényállítások vagy híresztelések által sérül a köznyugalomhoz fűződő társadalmi érdek.

Most az itt a kérdés, hogy melyek azok a hamis tényállítások, híresztelések, amelyek nyomán a köznyugalomhoz fűződő társadalmi érdek sérül? És lehet-e egy a sajtóban feltett kérdés abszurd módon rémhír? Mert ha az illetékesek egy újságíróra – ne szépítsük, rólunk szól e jogszabály – ráfogják, kérdésért azért tette fel, hogy a társadalom nyugtalan legyen, az illető máris a rémhírek, meg a börtön közelében találja magát.

A rémhír kategória nem új keletű, hiszen például a Tanácsköztársaság idejéből, 1919-ből származik a „Te! Sötétben bujkáló, rémhírterjesztő ellenforradalmár, reszkess!” szövegű plakát, de 1947-ben a későbbi csúf emlékezetű kommunista diktátor is a „rémhírterjesztés a nyílt csatában megvert ellenség fegyvere” szöveget mondta, és volt ennek a műfajnak hagyománya a ma sokaknak oly szimpatikusra sikált Horthy-korszakban, ahogy szépen burjánzottak a rémhírek a zsidóüldözések időszakában is.

Az ember elgondolkodik, hogy vajon a koronavírus-járvány okán megszavazott, az idők végezetéig fenntartható rendeleti kormányzás mit vél rémhírnek? Azt, ha valaki azt állítja, hogy nincs megfelelő mennyiségű és minőségű védőfelszerelés a vírus ellen és a betegekért küzdők védelmére, vagy hogy ha valaki felteszi a kérdést, miért nem tesztelik a polgárokat éjjel-nappal, hogy mihamarabb kiszűrjék a fertőzötteket? És rémhír-e, ha azt kérdezi az újságíró a vezetőtől, hogy az állásukat veszítettek a környező országok gyakorlatától eltérően miért nem kapják meg fizetésük valahány százalékát, hogy abból vegyenek a családjuknak ennivalót, fizessék a közüzemi számlákat, meg az internetet, hiszen azon tanulnak a gyerekek? Ezeket persze én se nem állítom, se nem kérdezem, már nehogy valaki is rémhíreknek minősítse valamelyiket is, csak úgy elmélkedem.

A szakmájukat három évtizednél régebben gyakorló újságírók a cenzúra és szigorú öncenzúra idején megtanultak a sorok között írni, az újságolvasók meg cinkosan összekacsintva a szerzővel értették is, amit ő a sorok között valamilyen trükkös megoldással közölni akart.

Úgy tűnik, le kell porolnunk a régi eszközöket.

Karantén

A magyar szabadságszerető nép, még akkor is, ha nagy általánosságban tekintélytisztelő és vágyik is egy helyette mindenért felelős, mindent elintéző, mindenről döntő és gondoskodó „apáról”. Szabadságszerető, mert ezeknek az idővel mindinkább rátelepedő „apáknak” az uralmát időről időre lerázza magáról, hogy aztán szabadságában újabb „apának” adjon bizalmat.

A szabadság tulajdonképpen az ember természetes állapota és minden ettől eltérő helyzetet nyugodtan nevezhetünk természetellenesnek. Még akkor is, ha tudjuk, az emberiség történetében mindig is voltak uralkodók és szabadságukban korlátozottak, vagyis a nép. Bár élni lehet leigázottan, megalázottan, korlátozások között is, de az az élet egészen más, mint amire egy modern, fejlett társadalomban létező embernek szüksége van, amire vágyik.

A magyar nép szabadságszerető, ezt a koronavírus-járvány idejére bevezetett kijárási korlátozásokra adott válaszában is megmutatta. Jó ideig, majd’ másfél hétig a legtöbben betartották a szakemberek javaslatait, a kormány előírásait, de aztán kisütött a nap és jó lett az idő. Sokakra a már elviselhetetlenül hosszúnak tűnő otthonfogság után olyan szabadságvágy tört rá, hogy felpakolták családjukat, a koronavírus által leginkább veszélyeztetett nagyszülőkkel egyetemben és elindultak kedvenc kirándulóhelyükre (amelyet tulajdonképpen nem tilt a kijárási korlátozás, bár csak bizonyos feltételekkel engedélyezi a szabadban tartózkodást), hogy így ismét szabadnak érezhessék magukat. Kerül, amibe kerül, aki meg megfertőződött, hát úgy járt.

A szabadságszerető magyar népet nemigen lehet sokáig korlátozni, egy helyben tartani, mert trükkös, hiszen generációk nőttek fel úgy – erre kényszerítették őket a mindenkor hatalmat kiszolgáló törvények – hogy ügyeskedve, uram-bátyám kapcsolatokkal, umbuldázva, vagyis némi csalással, vagy éppen okosba’ bármit megoldjanak, még akkor is, ha az nem jogszerű. Vagyis mindig megtalálta e nép a boldogulásához vezető ösvényeket, kikapukat. Miért pont egy kijárási korlátozás fogna ki rajtunk?

Ami betesz majd a többségnek, az a járvány terjedésének megakadályozását célzó „maradj otthon” elvárás következményeként leállt gazdaság. Egy ország ipara, mezőgazdasága, kereskedelme, szolgáltatása ugyanis nem olyan, mint egy modern autó, amelynek motorja a pirosnál leáll, és amikor zöldre vált a lámpa, elég csak rálépni a gázra és máris rohan tovább a jármű. Egy ország – és most az egész világ – gazdasága ennél sokkal tehetetlenebb, évtizedek kellettek ahhoz is, hogy olyanná legyen és annyi dolgos kézre, szakemberre legyen szüksége, mint volt a járvány előtti pillanatokig, vagyis hazánkban, ahogy világszerte is hatalmas lesz a munkanélküliség, emiatt pedig óriási az elszegényedés.

Ezen pedig a korlátozások feloldása sem segít majd, pedig a magyar nép szabadságszerető.

Ruha a döglesztőben

Megjöttem a bevásárlásból, voltam, ahogy kellett, szájmáskban, gumikesztyűben, kerülve embertársaimat. Éppen csak letettem az egy hétre beszerzett elemőzsiát, tisztító- és tisztálkodószereket, gyógyszereket, vagyis mindent, amivel otthonunk védelmében megint túlélhetünk párommal pár napot, majd első utam az általunk döglesztőnek kinevezett helyiségbe vezetett. Ott leraktam az utcai ruháimat azzal, hogy azok ellehetnek, amíg a koronavírusok annak rendje és módja szerint elpusztulnak rajtuk.

Következett a kézmosás, átöltözés, az akár vírussal is szennyeződhetett csomagolt élelmiszerek, tárgyak kipakolása, utána a mosható szájmásk, majd a gumikesztyű – mert hát olyan jól nem állunk olcsó és hasznos eszközökből, hogy bármiből is egyszer használatosat viseljünk – alapos szappanos mosása és újra kézmosás.

Igen ám, de közben eszembe jutott, hogy a kapu meg a lakásajtó kilincseit is megfogtam, ahogy a kulcsokat is, indultam hát a házi készítésű fertőtlenítőszerrel mindezeket fertőtleníteni. Amikor egyre újabb felületek jutottak eszembe, amelyeket megérinthessem, feladtam. A kézfejemet már csak egy elvékonyodott bőrréteg fedi, a nagy nehezen beszerzett kézfertőtlenítő is a végét járja, és mindinkább úgy érzem, hogy ebben a csatában nem győzhetek, legfeljebb csak szerencsém lehet.

Tapasztalom, hogy szépen megszaporodtak a szájmáskos honfitársaim, egyik részük igyekszik mindenkit kerülni, személyesen csak a legfontosabbakat elintézni, de vannak, akik például a szájmásk elnevezését komolyan veszik és csak a szájukat fedik, miközben orruk szabadon terjesztheti, amit akar. Mások az ajánlott személyek közötti távolságot veszik semmibe, hiszen eddig ilyenre nemigen kellett figyelni, nehéz az új módra átállni.

Pedig meg kell szoknunk, mert az a kapcsolat, amely generációk során alakult ki ember és ember között, vagy az a világ, amelyet megszoktunk, még ha sokat is szídtuk, talán sohasem tér vissza. Nehéz a félelmet keltő koronavírus-világjárvány közepette elgondolni, hogy lesz, ahol tízezrek újra ki mernek majd menni egy-egy labdarúgó-mérkőzésre, sok ezren hallgatnak összezsúfolódva koncerteket, vagy önfeledten buliznak szilveszterkor, születésnapon. Most már azt is nehéz elképzelni, hogy majdan a férfiak találkozáskor, üzletkötés után megint kezét ráznak egymással, a hölgyek pedig könnyedén adnak puszt ismerőseiknek.

A koronavírus egy ideig biztosan velünk marad, talán az ellene védő vakcina és az általa okozott megbetegedést gyógyító szerek valamikori feltalálása után is. Mostantól már nem hihetjük, mint korábban, hogy az emberiséget kipusztítani képes vírusok csak az amerikai katasztrófafilmekben létezhetnek.

Olyannyira nem, hogy miután a világ számos nagy és feltörekvő hatalmának titkos laboratóriumaiban kísérleteznek gyilkos vírusokkal, velünk mostantól már bármi megtörténhet.

Nem járnak a betegek

Szükségem volt egy röntgenvizsgálatra, amelyet az illetékes szakrendelőben március 11-én pillanatok alatt el is végeztek. Meghatódtam, hiszen aznap délelőtt hívtam fel a rendelőt, hogy időpontot kérjek, mire ajánlották, menjek azonnal. Igaz, akkor már érezhetően tartottak az emberek az orvosi rendelőkhöz elkapható koronavírusról. Miután a leletre és a képre is szükségem volt, a megadott időpontban, öt nappal később meg is jelentem a szakrendelőben. Ott szembesültem a valósággal, az írott leletet ugyan kiadták a recepción, de közölték, érdeklődjek telefonon, hogy mikor lesz újból bent röntgenorvos, vagy asszisztens, aki át tudja másolni a röntgenképet DVD-re.

A vizsgálat óta már másfél hónap is eltelt, de a szakrendelések nem indultak újra. Az én problémám kismiska sok más embertársam bajához képest, aki egyelőre még nem szorul kórházi ápolásra, de valamilyen szakorvosi kivizsgálásra mindenképpen. Lehet szív- és érrendszeri megbetegedése, tüdőproblémája, ízületi, emésztőrendszeri baja és még ezer másfaja kórja, amelyen a háziorvos már nem tud segíteni, amíg nem végeznek el olyan vizsgálatokat, amelyeket csak a szakorvosi rendelőintézetekben lehet.

Maximálisan érthető, hogy ma az egészségügy elsődleges feladata a koronavírus-járvány betegeinek kezelése, a lehetséges áldozatainak életben tartása, megmentése. Az is biztos, hogy a járványt okozó vírus örömmel és vígan terjedne a kisebb-nagyobb várókban összezsúfoltodott, amúgy is betegségekkel küzdő – többnyire idősebb – emberek között. Ugyanakkor elgondolkodtató, hogy vajon hány vizsgálatra, kezelésre szoruló ember eshet áldozatul a megfelelő kivizsgálás elmaradása miatt a szükséges gyógymód nélkül maradásnak.

Ma csak sürgős esetben fordulhat az ember más orvoshoz is a háziorvosán kívül, aki az utasításoknak megfelelően először is telefonon faggatja ki betegét és sokszor távgyógyítással igyekszik segíteni rajta. Bejuthat az ember a közeli kórház sürgősségi osztályára is, különösen, ha mentő viszi, ahol ha kívárta a maga sokórányi sorát, bizonyára tisztességesen el is látják, de egyébként semmiféle előre megbeszélt vizsgálatot, tervezett műtétet sem végeznek el.

Jelenleg nem folytatható például a félbehagyott fogkezelés, nincsenek a járó betegek részére képalkotó, vagyis CT, MR, ultrahang- és röntgen, gyomor és vastagbélbajokat feltáró tükrözéses, vagy éppen kardiológiai vizsgálatok. És még csak sejtetés szintjén sem tudjuk, meddig. Mindez emberéletek százait, akár ezreit is követelheti, amelyet nyugodtan hozzá lehet majd adni a járvány okozta halálesetek számához.

Ahogy az egyik szakember a minap fogalmazott: a veszélyhelyzet feloldásakor egyszerűen rá fog zúdulni a betegek tömege a szakrendelőkre, kórházakra.

Már, ha addig életben maradnak.

#egyutt

Mostanában mindenhol az folyik, hogy fogjunk össze, együtt megoldjuk, együtt könnyebb, együtt menni fog, együtt erősebbek vagyunk. Az ilyen tévéképernyőkre is rögzített szövegek elé hashtag, vagyis # jel jár, egybeírják és ékezet nélkül. Ugye ismerős?

Aki aztán egy ilyen hashtag-re rákattint, valamelyik közösségi portálon találja magát, ahol mindenki tele van jó szándékkal, mert ugyebár együtt még a koronavírus-járványt is leküzdjük. Jól is van ez így, hiszen mikor tartson össze egy nemzet, ha nem egy ilyen hatalmas bajban.

Persze azért mi már meglehetősen edzettek vagyunk az ilyen „fogjunk össze” dolgokkal kapcsolatban, itt van mindjárt a NER-nek, vagyis Nemzeti Együttműködés Rendszerének nevezett valami, ami éppen csak egy dologra nem alkalmas, mégpedig az együttműködésre. Senki sem veszi komolyon azokon kívül, akik ennek az együttműködési rendszernek nyertesei, azokról meg mindenki tudja, hogy kicsodák. Hát nem a többség.

Mégis most tényleg érződött egyfajta együttérzés, összefogás az emberek között, legalábbis csíra szinten. De az ember örüljön ennek is egy ilyen végsőkéig megosztott társadalmú, államilag mindenkit mindenki ellen uszított országban. Aztán a pillanatnyi nyugalomba, már amennyire itt valaha is nyugalom lenne a közéletben, egyszer csak megszólal egy, a baloldaltól szélsőjobbra sodródott, humortalan, de annál inkább gyűlölködő, nagyhatalmú ember és olyanokat mond, amelyek miatt a jó érzésű polgárok máris billentyűzni kezdik telefonjukba a mentők számát, mert itt bizony komoly orvosi segítségre van szükség.

Az illető úr (?) tévéinterjújában nem állított ugyanis kevesebbet, minthogy „szánalommal tekint ezekre a képviselőkre, különösen azokra, akiknek a személyi száma 2-essel kezdődik...” Bár az említett úr (?) csak néhány képviselőnőt kívánt megbántani, nagy igyekezetében sikerült neki a magyar társadalom több mint felét, legkevesebb ötmillió lányt, asszonyt lenéznie. De ezzel nem fejezte be verbális ámokfutását, egy nappal az emeletes kijelentése után gyorsan nekiment az ellenzéknek is azzal, hogy egy blokkban, válogatás nélkül tagadta ki őket a nemzet egészéből. Ezzel, ha szerényen számolunk is azokkal, akik nem e finom úriember (?) állampártjára szavaztak, újabb legalább közel ötmillió embernek mutatott utat kifelé a magyar nemzetből.

Legyinthetnénk szólván a szép magyar közmondással, hogy bolond lyukból bolond szél fúj, ha mindez egy italméréssel foglalkozó becsületsüllyesztő műintézményben hangzott volna el alkoholos befolyásoltságú baráti körben. De nem ott történt. Az illető úriember (?) ugyanis a legtisztéletreméltóbb magyar házban tölti be az ország harmadik legmagasabb közbiztonsági méltóságának szerepkörét, ott ura életnek és – némi túlzással – halálnak.

#egyuttkönnyebb, #egyuttmegoldjuk, #egyuttmennifog, #egyutterosebbekvagyunk.

Megszólalásig.

Vágod?

Nem vagyok egy nagy filmnéző, nagyon megválogatom, hogy mire áldozom az időmet, meg aztán türelmem sincs minden nap egész estés filmeket nézni. Jobban kedvelem a világunk érdekességeiről, technikai, természeti értékeiről szóló dokumentumfilmeket. Tudom, másnak meg más tetszik, szerencsére nem vagyunk egyformák.

A koronavírus-járvány okozta bezártság némiképp e szokásomon is változtatott, bár ha játékfilmet nézek, akkor is inkább a rövid sorozatokat kedvelem, amelyek még a reklámokkal együtt is legfeljebb csak egyórásak. Miután a járvány miatti bezártság idején az ember olyan tevékenységekbe is belefog, amelyekre a hagyományos hétköznapiakon nemigen vetemedne, párommal mi is elkezdtünk nézni két hazai sorozatot is a legnagyobb kereskedelmi televízió műsorából. Őszinte leszek, ha nincs járvány és kijárási korlátozás, aligha vetemedem e szórakozásra és ha mégis, az első epizódok után, sőt már közben is mindkettőt abbahagyom. De a rendkívüli idők rendkívüli tetteket hoznak ki az emberből.

Mindkét napjainkban játszódó sorozat sajátossága, hogy igyekszik nyelvezetében nagyon menő lenni. Például mindkét sorozatban a párbeszédnek rendre úgy végződik, hogy az egyik fél rákérdez a másikra: vágod?

Egy-egy epizódban általában három-négy vágod után kezd rám törni az ideges láb szindróma és érzem kényszerét annak, hogy azonnal felálljak a tévé elől és kimenjek a szobából. De még az ajtóig sem érnék, máris ott az újabb vágod, amely ómagyarul annyit tesz, hogy érted, vagy felfogtad?

Tudjuk, hogy bár nyelvében él a nemzet, a beszélt nyelv olyan, mint egy élőlény, folyamatosan változik, gyarapodik, átalakul, vagyis fejlődik. Nemrégiben olvastam jó néhány történetet Krúdy Gyulának az 1900-as évek elején írott Szindbád című könyvéből és meglehetősen gyakran találkoztam általam egyáltalán nem ismert szavakkal, ahogy a Magyar Próza Klasszikusai sorozat más kötetében is olvashattam mára már elfeledett kifejezéseket, amelyeket ha érteni akartam, lexikonokhoz kellett fordulnom. Ahhoz, hogy egy-egy szó felkapott legyen, közszájon forogjon, majd viharos gyorsasággal kopjon ki a nyelvből, nem kellene még évtizedek sem.

Valószínűleg már csak kevesen emlékeznek a baró, télakol, bélás, cserpák, dorgó, rékli, hesszel, vagy topa szavakra. De kikopni látszik a közelmúlt sértő „közöd?” kérdése is, ahogy a köznyelv sok más kifejezésének helyét is újabbak veszik át.

Idáig nincs is ezzel baj, azzal viszont igen, hogy a nagy nézettségű műsorok készítőinek komoly felelőssége van abban, milyen mondatokat, szavakat adnak szereplőik szájába, hiszen ha tetszik, ha nem, egy-egy sorozat, film nem csak szórakoztat, de oktat, nevel, tanít is. Ha nem figyelnek oda, akkor rosszra.

Vágod?

Vitték

„Mi soha sem vetemednénk arra, hogy elhallgattassuk azokat, akik nem értenek egyet velünk” – mondta a magyar miniszterelnök 2018. szeptember 11-én Strasbourgban.

„Elvittek a rendőrök az otthonából egy embert a véleményéért.” Újsághír egy 2020. május 11-ei eseményről.

A történet közismert, egy szegi férfi megírta véleményét, kérdéseket tett fel Facebook idővonalán arról, hogy vajon helyes volt-e a járvány tetőzésének a miniszterelnök által kijelölt május 3-ai időpontja után lazítani az óvintézkedéseken, hiszen – vetette fel a férfi – valaminek tetőzése éppen azt jelenti, hogy az adott pillanatban az éppen a legmagasabb szinten van. Például egy árvíz a tetőzésekor a legveszélyesebb, hiszen fékezhetetlen erejével mindent visz, pusztít, amit ér és ellene gőzerővel kell védekezni. Nagyjából ennyi a férfi ellen rémhír-terjesztés okán megfogalmazott vád és a rendőri intézkedés alapja.

Igaz, az úr tett fel kérdést a „diktátornak” címezve is, de hát ebben sem volt semmi, hiszen hazánk jó ideje egyszemélyi vezetőjét, akinek jóváhagyása nélkül jószerevel levegőt sem lehet e hazában venni, sokan tartják annak, ami. Amúgy, ha valaki határozatlan időtartamig szóló felhatalmazás birtokában diktátumokkal (parancsokkal, rendeletekkel) kormányoz, nehéz más jelzővel illetni. De mielőtt útnak indulnának hozzám a rend derék őrei, jelzem, ez csak eszmefuttatás, vélemény és semmiképpen sem rémhír. Másoknak nyilvánvalóan más a véleményük erről, például azoknak, akik a diktátumokhoz a korlátlan felhatalmazást megadták, vagy akik ezzel egyetértettek.

Kérdeztem is az ügyvédet, hogy miután e sorokat közzéteszem, szerinte mi várhat rám? Készítem-e össze a létfontosságú gyógyszereimet, fogkefém és aludjak ruhában, ahogy valamennyi újságíró kollégámnak kellene, aki véleményét megfogalmazó publicisztikát ír egy újságba?

A szegi úr Facebook bejegyzése azt mutatja, hogy azt egy értelmes, gondolkodó ember tette közzé, osztotta meg aggályait ismerőseivel egy mindannyiunkat érintő és igen sokakat elbizonytalanító állapotról, a járvány kezelésének módjáról, az adatok hiányosságairól és az általa vélt információ-elhallgatásokról. Véleményével messze nincs egyedül. (Azóta már egy gyulai embert is bevittek egy ártatlan Facebook bejegyzéséért, összességében az MTI egyik híre szerint a rémhírterjesztők elleni eljárások száma közelít a százhoz).

Mindannyian jó híreket akarunk hallani, olyanokat, amelyek nyomán azonnal megteltek a kedvelt vidéki fürdőhelyek, újra benépesedtek a budapesti utcák, és amelyek hallatán az emberek védőeszközök nélkül újra bátran ellátogathatnak barátaikhoz, meglátogathatják idős rokonaikat és az élet visszatérhet a rendes kerékvágásba azzal, hogy remélhetőleg mindez csak egyszeri kaland volt az életünkben, mármint azokéban, akik túléltek.

De ehhez miért kell elhallgattatni az aggodalmukat megfogalmazókat?

Firkászok

Az ember, ha csak nem egy megkeseredett, szófukar, befelé forduló, vagy a világ dolgaira magasról tevő, a történésekre fittyet hányó nő, vagy férfi, akkor szívesen osztja meg gondolatait, véleményét másokkal. Ezt legtöbbször beszélgetések során teszik, akik pedig valamiféle írói vénával rendelkeznek, írásba is foglalják gondolataikat és valamilyen felületen közzéteszik azt. Van, aki falfirkával, más faliújságon, e-mailben, helyi lapban, közösségi portálon, jó esetben pedig, ha szerencsés az illető, egy nagy példányszámú újságban, százezrek olvasta portálon.

Ez utóbbiakat nevezzük újságírónak. Azért, mert ők egy újságírás elnevezésű – nem mindig veszélytelen – szakma tudói, ismerői, annak szabályait betartva, anyanyelvüket magas szinten használva fejtik ki véleményüket, elemeznek, hírt közölnek, tudósítanak, készítenek riportot és mindezeket azért, hogy informálják közönségüket, szélesítsék olvasóik tudását, látókörét és ott, ahol szabadság van, a köz érdekében ellenőrizték és ha szükséges, kritikával illessék a hatalmon lévőket.

Az újságíró mintegy két évszázadon át tekintélyes hivatású, irigyelt foglalkozású szakember volt. Aztán feltalálták az internetet és a közösségi portálokat, a blogokat és egy csapásra megsokszorozódott az újságírók száma. Ezek az emberek ugyanis abból a szempontból, hogy valamit el akarnak mondani, elújságolni egy adott kisebb, vagy nagyobb közösségnek, tulajdonképpen újságírók lettek úgy, hogy sokuknak fogalma sem volt, és ezernyi leírt mondat után sincs mondandójuk etikai, erkölcsi hatásairól, ahogy az általuk közölni szánt és fontosnak tartott közlendők százszázalékos igazságtartalmáról sem. Nagy tisztelet a kivételeknek.

Az igazi újságírás a politikai elvárások kényszerében, a netes hír-, vagy álhírközlés tengerében pedig veszni látszik. Nem csak azért, mert megélhetési kényszerből, vagy ideológiai elhivatottságból egyik, vagy másik politikai oldal propagandistájává kényszerül, vagy lényegül át az egykor többre hivatott újságíró, hanem azért is, mert a modern hírközlés, a könnyen kezelhető szerkesztői felületek, kommunikációs eszközök miatt már jóval kevesebb újságíróra van szükség, mint volt korábban.

Egy felmérés során a minap azt kérdezték az újságíróktól, hogy milyen szavak jutnak eszükbe az újságírással kapcsolatban. Talán nem meglepő, hogy leggyakoribbak a bizonytalanság, túlélés, kiszolgáltatottság, alulfizetett, függőség kifejezések voltak.

Egykor újdondászoknak is hívták az újságírókat, de illetik őket tudósító, riportér, hírlapíró, publicista, zurnaliszta, rosszabb esetben firkász kifejezésekkel is. De bárhogyan is nevezik az újságírót, bármilyen ügyesen is igazodik a megfelelő irányba, biztató jövőképről már csak akkor írhat, ha jó a fantáziája.

Repül a csikk

A kamion ablaka lassan leereszkedett, a szabaddá vált nyíláson nagy ívben repült ki egy még füstölgő csikk, amely az M7-es autópálya dugójában álló háznyi jármű és a mellette várakozó személyautó között landolt.

Nem nagy ügy, mondhatni mindennapos eset. Hasonlót lát az autós, ha a budapesti forgalomban araszol, vagy ha egy vidéki kisváros útjait rója. Gyakran repül ki csikk egyik-másik jármű ablakán, olykor a hamutartó egész tartalma is, bizonyára azért, mert annak sofőrje a tisztaságra sokat adó, mondhatni igen rendes ember, aki nem tűri meg közelségében a koszt és az elhamvadt csikkek bűzös szagát.

Ugyancsak otthonára odafigyelő ember lehet az is, aki szépen összegyűjti a felhalmozódott háztartási hulladékot, majd kocsijával elhajt valamelyik kevésbé forgalmas helyre, egy parkba, erdő-, vagy útszéltre, ahol aztán, ha senki sem látja, kirakja a nejlonzsáknyi szemetét és dolga végeztével hazamegy a tiszta lakásába, nyaralójába. Az ember maga elé képzelheti a jelenetet, amikor e rendes ember nevelő célzattal rászól gyermekére, hogy ne hagyja szanaszét a lakásban a csokipapírt, almacsutkát, üdítő italos dobozt mert hát az otthon mégsem disznóól. Olyan apróságokkal ne is foglalkozzunk, mint hogy e rendes ember bizonyára nem fizeti a szemétszállítás díját, ezért kell a hulladékát a természet ölére kihelyeznie, vagy amellet, hogy tisztasága és rendszeretete csak a lakására, vagy nyaralójára, a csikk- és szemétmentes autójára vonatkozik, de nem az utcákra, terekre, parkokra és a bennünket körülvevő természeti környezetre.

Idetartozik, hogy az Európai Unió általános ügyekkel foglalkozó tanácsa megszavazta, 2021-től ne lehessen olyan eldobható műanyag termékeket gyártani, forgalomba hozni, amelyek alternatív termékekkel helyettesíthetőek. Példamutatóan a magyar parlament elé is került egy, talán még szigorúbb tervezet, amelyet aztán gyorsan vissza is vont az előterjesztő annak megszavazása előtt. Pedig az nem is egy család lakásának tisztaságáról, hanem mindannyiunk környezetének, sőt egészségünknek a megóvásáról is szól.

Olvasom a minap, hogy olyan hatalmas mennyiségű használt szájmaszk és gumikesztyű landol napjainkban a szemétben – parkokban, utcákon, folyókban, tengerekben –, hogy azok újabb hatalmas terhelést jelentenek a már most is műanyag hulladékban fuldokló világunknak. Ráadásul a koronavírus-járvány miatt elengedhetetlenül szükséges védőfelszereléseket még újrahasznosítani sem lehet, vagyis e tárgyak hosszú évszázadokig lapulnak majd a földben, mielőtt igen lassan mikrorészecskékre bomolva a vizekbe, talajba kerülnek.

Tudom, hogy az ablakon kirepülő csikk környezetszennyezése nem mérhető a világ felfoghatatlan mennyiségű szemetéhez, de az eredete sokszor ugyanaz.

A közöny mások iránt.

Hírcsináló műagyak

Közismert, hogy másfél év óta a kínai állami hírügynökségnél mesterséges intelligencia is dolgozik hírolvasóként. Nem kér honoráriumot, nincsenek sztárallűrjei és ígérete szerint folyamatosan fejleszti magát. Kitalálói olyan fizimiskát alkottak neki, amely szimpatikus a nézőknek, akiknek fel sem tűnik, hogy nem egy hús-vér ember közli velük a kiváló hazai és elrettentő amerikai híreket.

Az ember csak ámul, de hát végül is olyan irányt vett a világunk, amely mentén nemigen érdemes bármin is csodálkozni. Gyorsan tudomásul vesszük, hogy munkások sokaságát szorítják ki robotok a gyárakból, hogy a hírek szerint már kapható okos kutyarobot, meg mesterséges intelligenciával rendelkező, tulajdonosát segítő, társalogni képes házasított emberszerű gépezet is. Miért is csodálkoznánk azon, ha a mindeddig csak az embernek tulajdonított olvasás képességével felruházott és mindössze digitálisan létező hírolvasó kap munkát egy tévében?

Mint kiderült, a sajtóban már nem csak a hírolvasók félthetik munkájukat. A minap egyik jegyzetemben azt írtam, hogy az igazi újságírás a politikai elvárások kényszerében, a netes hír-, vagy álhírközlés tengerében végképp veszni látszik. Pár nappal később még ezekre az okokra is jó pár lapáttal rátevő hír jelent meg, miszerint a Microsoft több tucat újságíróját bocsátotta el a Microsoft News – két évvel ezelőtt több mint 800 újságírójuk volt – és az MSN kötelékéből, mert úgy ítélték meg, hogy a mesterséges intelligencia is el tudja végezni a hírlapírók feladatait. Gondolom ez még csak a kezdet, hamarosan mind több lap és portál tulajdonosában fogalmazódik meg a felismerés: sokkal jobban jár, ha a sokszor problémás, érzelmekkel, ilyen-olyan beállítottsággal megvert újságírók helyett csendes, visszafogott, és soha el nem fáradó mesterséges intelligenciát alkalmaz, amelynek még kávé, sör meg cigaretta sem kell. E félelmemet igazolja, hogy az informatikai cég – nyilvánvaló üzleti érdekből – minden kiadót és újságírót arra buzdít, hogy használják ki jobban a mesterséges intelligencia nyújtotta előnyöket.

Arról szó sincs, hogy a mesterséges intelligencia tökéletesen szöveget lenne képes megalkotni, de hát a mai rohanó világban melyik olvasó várja el a tökéletességet? A hír legyen bombasztikus, a cikk izgalmas, érdekesítő és egyre kevesebbeket zavar, ha egyáltalán nem igaz. Amúgy is az igazság viszonylagos, az álhír sokszor igazabbnak, hihetőbbnek tűnik, mint a rideg valóság. A mesterséges intelligencia meg adott szavakból, szövegpanelekből gazdája szája íze szerinti igen kiváló cikket képes összerittyenteni, sokszor jobbat, mint egy újságírónak nevezett, kézből etetett írástudó propagandista.

Mindez csak a sajtóban dolgozóknak fáj, mert az olvasók zömének teljesen mindegy, hogy a mindenkori hatalom politikai hittérítői vagy egy okos program nem mond nekik igazat.

Kis kút, kerek kút

Régi elméletem szerint minden ország vezetésének kell működtetnie egy Néprösszléti Minisztériumot azzal a feladattal, hogy olyan rendelkezéseket találjon ki, amelyek rengeteg ember vérnyomását kergetik magasba. Csak arra kell nagyon vigyázni (mármint e jeles tárcának), hogy a társadalom többségének tagjait mindez ne érintse. Aztán persze ők következnek egy másik üggyel, de akkor meg egy másokból álló többség örül majd annak, hogy ők azt megúszták.

A Néprösszléti Minisztériumnak (mifelénk államtitkárságnak) azért fontos a szerepe, mert ha jól dolgoznak benne a munkatársak, akkor az éppen adott törvény, rendelkezés miatt ágálók nem foglalkoznak az életüket rontó súlyosabb dolgokkal, mert mindig akad egy jogszabály, amelynek alkotóját, végrehajtóit lehet szidni, ellenük tiltakozni. De nem a rendszer egésze ellen.

Azt gondolom, hogy ha hivatalosan mifelénk nincs is ilyen hivatal, azért sok állami intézményben teszik jól a dolgukat az e téren igen magasan képzett tisztviselők. Nyilván egyikük fejéből pattanhatott ki a kutak nyilvántartásának ötlete is, vagyis az, hogy a 2018. január 1-je előtt engedély nélkül létesített kutakra fennmaradási engedélyt kell kérni.

Első ránézésre nincs is ezzel semmi baj, hiszen rendnek kell lenni, az államnak, mint tulajdonosnak joga van tudni, hogy ki vesz ki a közös föld alatti vízkészletből és milyen jogon. A baj ott kezdődik, hogy aki e rendelkezést megalkotta, a részleteket nem gondolta végig, azt hogy Magyarországon szinte felmérhetetlenül sok régi kút van. Megdöbbenően sok portán létezik olyan kút, amelyből a tulajdonos szépapja is merített a vödrével és talán még több félig bedőlt, már az ingatlan tulajdonosának emlékezetéből is kikopott kút van a kertek végében. Vagyis sok tízezer olyan kút létezhet, amely ma már használaton kívül van, de ezekre is vonatkozik a bejelentési kötelezettség, amelyhez nem elég kitölteni a netről letölthető adatlapot és benyújtani a területileg illetékes jegyzőhöz, de előtte igen sok pénzért szakvéleményt kell készíttetni róla.

Érzi is mindennek végrehajthatatlanságát a hatalom is, mert meghosszabbította a bejelentési kötelezettség 2018. december 31-ei határidejét két évvel, majd az idei határidőt újabb három esztendővel. Nyilvánvalóan 2023. december 31-e előtt sem lesz a kisnyugdíjas kúttulajdonosoknak fél-másfél havi nyugdíjuknak megfelelő összegük a szakvélemény készíttetésére, vagyis tízezrek akkor sem tudnak majd megfelelni a jogszabálynak. Talán itt lenne az ideje e rendelkezést szép csendben visszavonni, és szigorúbban engedélyeztetni, ellenőrizni az újonnan létesítendő kutakat.

Néhány száz év alatt így is tiszta képet kaphatna a kutakról a kormány.

Szomszédok

Remélni sem mertem, hogy még életemben kiderül, háromtucatnyi olyan intelligens civilizáció létezhet a galaxisunkban, amelyek képesek lehetnek kommunikálni egymással. Talán még velünk is, ha már mi egymással csak nehezen tudunk.

Tarthatjuk mindezt a fantázia játékanak, vagy éppen a modern csillagászat és matematika eredményének, esetleg fake news-nak, a ma oly népszerű álhírnek, mindez csak felfogás kérdése, mert ellenőrizni egyhamar nemigen tudjuk az állítás igazát. Azt meg felfogni sem, hogy ha csak a mi galaxisunkban, vagyis a Tejútrendszerben ily szép számmal vannak kommunikatív lények, mi lehet a másik kétezer milliárd galaxisban.

Christopher Conselice, a University of Nottingham asztrofizikusa társaival Frank Drake csillagász 1961-ben megalkotott egyenletét írták át az új ismereteknek megfelelően. Az Astrophysical Journal című szaklapban megjelent írásuk szerint az új adatokkal voltak képesek a konkrét becslésekre. A tudós szerint ez azért rendkívüli eredmény, mert ez az első alkalom, hogy tényleges becslésünk lehet arról, hány olyan intelligens és kommunikációra képes civilizáció vesz körül bennünket, akikkel idővel fel is vehetjük a kapcsolatot.

A tudomány és az emberi elme képességeinek határtalansága előtt tényleg érdemes kalapot emelni, mégpedig nagy ívben meglengetve a fejfedőt. Még akkor is, ha tapasztaljuk, hogy e látványos fejlődéssel egyidejűleg milyen sokan távolodnak el a tudástól, elég ha csak a laposföld- vagy az összeesküvés-elméletek hívőire, esetleg a mind trendibb oltásellenességre gondolunk. És akkor még szót sem ejtettünk a köztünk élő gyíkemberekről, meg az egykori földönkívüliek leszármazottjairól, akiket már alig lehet megkülönböztetni a tiszta származású emberektől. Többnyire csak sejtjük az adott személyről, hogy ő egy földönkívüli leszármazottja és ez a gyanú általában az illető különleges képességei, vagy cseppet sem emberbaráti magatartása nyomán szokott kialakulni bennünk.

Visszatérve a friss csillagászati eredményekhez, a matematikai egyenlet megoldása arra vezette a kutatókat, hogy ma 4 és 211 közé tegyék azoknak a civilizációknak a számát a Tejútrendszerünkben, amelyek képesek kommunikálni egymással, de a 36 a legvalószínűbb szám. De mielőtt bárki is elkezdene a kertjéből, vagy lakótelepi lakásának ablakából fényjeleket küldeni a Tejútrendszer különböző pontjai felé, nem árt, ha tudja, a kutatók szerint a civilizációknak még további legalább 6120 évig kell fennmaradnia, hogy kétirányú kommunikáció alakulhasson ki köztünk és egy másik létforma között. Számításaik szerint a legközelebbi civilizáció ugyanis mintegy 17 ezer fényévnnyire lehet tőlünk.

Lehet, hogy mindezek ellenére tesztek egy próbát. Küldök néhány fény és hangjelzést az éjszakai égbolt felé. Talán előbb, vagy utóbb mégiscsak megért valaki.

Urambátyám

Olvasmány- és filmélményeinkből, vagy éppen helyszíni tapasztalatainkból tudjuk, hogy mit jelent a baksis szó. A baksis a Közel-Keleten többek között lefizetést, megvesztegetést jelent.

Azt is tudjuk, hogy szép számmal vannak országok, ahol csak baksissal, vagy másként nevezett kenőpénzzel lehet még a legegyszerűbb ügyeket is elintézni, olyanokat, amelyekért a fejlett társadalmakban szégyen pénzt adni, elfogadni. Ez színtiszta korrupció, még ha arrafelé történelmi hagyományai is vannak.

A korrupció fejlettebb változatát művelik a vállalkozások egy-egy zsírosabb megbízatás elnyeréséért, és van még politikai, valamint rendszerszintű, vagyis állami korrupció is. Ha tetszik, ha nem egyetlen társadalom sem korrupciómentes. Az már viszont más kérdés, hogy ez ellen mennyire ágálnak az adott ország polgárai, mert ha nagyon, az fékét is jelentheti a gyakorlatnak, csökkentheti a korrupciós események számát.

Az Európai Bizottság a minap tette közzé az Eurobarométer korrupcióról készített legfrissebb, 2019 decemberében végzett felmérésének eredményeit. Ezek azt mutatják, hogy a korrupciót az európai polgárok 69%-a elfogadhatatlannak tartja. Sajnos a magyarországi válaszadók esetében ez az arány csak 38%, amely a legalacsonyabb érték a felmérésben részt vett tagállamok válaszadóinak körében. Ahogy az a felmérésből kiderül, a megkérdezett magyarok 87%-a szerint hazánkban széles körben elterjedt problémát jelent a korrupció, tízből nyolc ember véli úgy, hogy a korrupció jelen van az országos közintézményekben, és a megkérdezettek több mint fele szerint a politikai pártoknál is.

Életünk számtalan tevékenységét szövi át a korrupció. Jattot adunk a pincérnek az étteremben, mert visszaköszönt és felszolgált a mind borsosabb árú ételt, borítékot csúsztatunk – a mélyen alulfizetett – kezelőorvosunk zsebébe, hátha így jobb ellátást kapunk. Borravalót adunk az autószervezben, pedig egy üzemképes használt autó áráért végzik el az éves szervizünket, fizetünk a csomagküldő szolgáltató futárjának, hogy meghozta a megrendelt tárgyat, amelynek szállításáért is tisztességesen fizetünk.

Talán ezért sem tűnik fel nekünk, hogy milyen rettenetesen korrupt országban élünk. Olvassuk, halljuk a valakinek kedves kiváltságosok gazdagodását, a csókosok állami pénzen hízását azt, hogy egyesek oly mennyiségű közpénz milliárdokhoz jutnak pár év alatt, amelyből még dédunokáik is elképesztő jólétben élhetnek majd. Tudomásul vesszük, mert azt hisszük természetes, hogy mindenféle hatalom a kisebb-nagyobb baksisok adásával, elfogadásával jár.

Aki olvasta Móricz Zsigmond Rokonok című könyvét tudja, az urambátyám világ nem új keletű, már száz éve és még sokkal régebben is így mentek a dolgok mifelénk.

Akkor így már minden rendben van?

Harc

Szeretek az interneten vásárolni, mert nem kell elmennem a boltba, sok információt találok az adott termékről a világhálón, és még az árakat is könnyen össze tudom hasonlítani, amelyek a szállítás költséggel együtt is sokszor alacsonyabbak, mint egy üzletben.

Pár héttel ezelőtt elromlott a parányi kertem mára már igen csekély vízhozamú kútjában nagy ritkán használt bűvárszivattyúm. Gondolkodtam a javításán, amelynek ára akár meg is közelítheti egy új készülék árát, ezért inkább a vásárlás mellett döntöttem. A szokásos netes böngészés után találtam is egy jónevű gyártó által készített szivattyút, amelynek az ára is megfelelt. Végül is egy közismert barkácsáruház mellett döntöttem, bízva a megbízhatóságukban.

A megrendelt portékát a csomagszállító cég gyorsan meg is hozta, a sértetlen dobozt örömmel vittem be a lakásba, hogy kibontsam, elolvassam a szükséges dokumentációkat és felkészüljek a szivattyú beszerelésére. A csomagolást kibontva ott virított sérült és nyitott (!) dobozában a bűvárszivattyú. Miután kivettem, össze akartam szerelni két fontos alkatrészével, amelyeket a doboznak kellett volna tartalmaznia. De nem voltak benne. Úgy kaptam meg a készüléket, mintha egy új autót kormány nélkül adtak volna át a vevőnek, vagyis használhatatlanul.

Pár perccel később már meg is kezdtem reklamációs levelezésemet a cég ügyfélszolgálatával, amelyben leírtam a hiányosságot. Gyorsan érkezett is sajnálkozó válaszuk és jelezték, foglalkoznak a problémámmal. Egy nappal később kaptam egy újabb levelet, amelyben megkérdezték, tulajdonképpen mit nem kaptam meg. Másodszor is megírtam, amit elsőre és ezúttal is csatoltam hozzá fényképeket és az egyértelműség kedvéért a gépkönyv adott oldalának fotóját is.

Újabb várakozással eltelt napok után, immár megemelkedett vérnyomással már telefonon reklamáltam. A kedves és türelmes hölgy jelezte, ő csak annyit tud tenni érdekemben, hogy ismét felveszi a panaszomat és továbbítja a névtelen, arctalan illetékesnek, akivel én személyesen nem beszélhetek. Újabb két nappal később kaptam is egy jegyzőkönyvet a panaszomról, amely nem tartalmazta a megoldás módját. Aztán csend. Nem sorolom tovább, újabb e-mailek és telefonos reklamációk, a hibás teljesítés kijavításának elmaradása miatt az ügy jogi útra terelésének felvetése után egyszer csak jött az örömteli hír: elküldték a hiányzó darabokat. Ügyem tehát közel három hét után pozitív végkifejlettel rendeződött.

Ilyen felesleges, idegőrlő küzdelmekkel mindannyian meglehetősen gyakran kerülünk szembe. Kiszolgáltatottak vagyunk, lett légyen szó hibázó hivatalról, vagy árut küldő webáruházról. Harcolhatunk az igazunkért, ha van hozzá erőnk, vagy lemondóan feladhatjuk.

Békés ember vagyok, de a harcot javaslom.

Adj egy ötöst!

A férfi hatalmas mosollyal a száján, parolára nyújtott kézzel közeledett felém és miközben emeltem a kezemet, hogy a koronavírus-fertőzés megelőzése érdekében udvariasan elhárítsam a kézfogást, már meg is ragadta jobbomat, majd határozottan, férfiasan megrázta.

Azon az egy napon sikerült három kézfogást megelőznöm, így estig megúsztam kettővel. Nem úgy a következő napon, amikor három alkalommal is mérlegelnem kellett, hogy megéri-e megbántanom azokat a mesterembereket, akik végre eljöttek hozzám, hogy árajánlatot adjanak a házamnál szükséges javításra, vagy azt az ismerőst, akivel jó kapcsolatomat nem-igen szeretném rosszra fordítani. Így hát paroláztam velük, majd kezemet illetlenül zsebre dugtam és lestem a pillanatot, hogy végre jó erős szappanos kézmosással mentesítsem magam a lehetséges fertőzéstől.

Annak ellenére, hogy a kormány éppen most rendelt el újabb határátlépési korlátozásokat, és hogy szinte minden szomszédunknál jelentősen nőtt a fertőzöttek száma, valamiért idehaza az emberek hamis biztonságérzetbe ringatják magukat. Talán úgy vélik, hogy a magyarokon nem fog annyira a vírus, mint amennyire fog egy ukránon, románon, horváton, briten, vagy amerikai.

Egyre többen bírálják felül a maszkviselési előírásokat és ha a vírustól féltő polgár a védőeszköz használatára figyelmezteti őket, nem árt, ha felkészül az ingerült, vagy éppen durva ledorongolásra. Nem jobb a boltok pénztárainál azok viselkedése sem, akik például a sokfelé felfestetett „itt várakozzon” távolságtartásra felhívó felirat ellenére is rámásznak az előttük álló nyakára.

Úgy gondolom, a hamis biztonságérzetet maga a kormány, a hatóságok keltik az emberekben azzal, hogy nem üvölt minden szembejövőre az óriásplakátokról a tarts távolságot, viselj maszkot, moss gyakran kezet szöveg, nem ezt látják, hallják tévében, rádióban a társadalmi célú hirdetések során. Arról is érdemes szót ejteni, hogy miközben például egy berlini labdarúgóklub húszezer szurkolóját tesztelné ingyenesen minden hazai mérkőzése előtt, ha végre ott is lehetne meccsre járni és nem csak Magyarországon, vagy ha azt olvassuk, hogy egyik-másik országban tízezrével végzik a fertőzöttséget kimutató teszteket, addig idehaza erősen sokad rangúnak tűnik a tesztelés. Vagyis csak arról az emberről derül ki, hogy fertőzött és fertőző, aki orvosi, kórházi kezelésre szorul és ezáltal a statisztikákba kerül. A szakértők a rendszeresen ismertetett napi néhány esettel szemben a fertőzöttek valóságos számát annak sokszorosára teszik.

Ha kevés a fertőzött és alacsony a koronavírus fertőzésben meghaltak száma, akkor az népünk kiválóságát is jelzi, ahogy természetesen a járványon úrrá lett egészségügy nagyszerepségét és mindenek felett persze a kormányét.

Aki pedig mindezt készpénznek veszi, bátran tesz is a kórra.

Életben tartó gyűlölet

Egy sok évvel ezelőtti állatkísérletben arra voltak kíváncsiak a kutatók, hogy hogyan viselkednek azok a ketrecbe zárt patkányok, amelyek személyes terét folyamatosan szűkítik. Mindez azt modellezte a kutatóknak – mintha addig nem tudták volna –, hogy mi várható azoktól az emberektől, akiknek mind kevesebb lesz a személyes terük és mindinkább el kell viselniük mások kényelmetlen közelségét. Kedves olvasóm, ön jól tippelt, a patkányok személyes terük csökkenésére kökemény agresszivitással, gyűlölettel válaszoltak.

Ilyen kísérletek a történelem során már számtalanszor lejátszottak emberekkel is, ha nem is a tudomány, de a leigázás, megalázás, a valakik feletti korlátlan uralkodás jegyében fogolytáborokban, haláltáborokban, börtönökben, nyomortanyákon, ahol aztán bőven volt ok a gyűlöletre. De a gyűlölet békeidőben is velünk van. Kimondhatjuk: a vallások, a családi nevelés szeretetre buzdítása ellenére is a gyűlölet mozgatja a világunkat, hiszen őseink már akkor is képesek voltak gyűlölni, amikor csak pár százezren éltek a földtekén és évszámra alig találkozott az egyik embercsoport a másikkal.

Valamiért – talán mert a túlélő képességünknek ez a záloga – az emberi természetbe bele van kódolva a gyűlölet. Ahogy a minap az egyik portál ezzel foglalkozó írásában olvastam, az ember sajátja, hogy „mi” és „ők” kategóriában gondolkodik. Elfogultak, megengedőbbek vagyunk a saját csoportunkhoz tartozókkal szemben, míg egy másik csoport tagjait sokkal kritikusabban figyeljük, tetteiket rosszabbnak látjuk, mint amilyenek azok valójában. Ha csak saját hazánk pár igen színes elmúlt évtizedére gondolunk, akkor is jó sok „mi és ők” helyzet juthat eszünkbe például politikai hovatartozás, vélt vagy valós származás okán, azért mert valakik más focicsapatnak szurkolnak, és mert aki cigány az biztosan lop is.

Azt nem állíthatjuk, hogy nincs eltérés az egyes csoportok szokásai, hagyományai, életvitele között, már hogyne lenne, hiszen elég csak saját szüleink, nagyszüleink, vagyis másik generációk életvitelére, a dolgokról alkotott felfogására gondolnunk, és kiderül, hogy bizony ők is nagyon mások. Sőt, mindannyian másabbak vagyunk másoknál, és ez már elég ok lehet a gyűlöletre.

Az ellenszenv alapvető oka az előítélet. Nehezen fogadjuk el mások gondolkodását, szokásait, ahogy persze ők (!) sincsenek kibékülve a miénkkal, ezért oda-vissza elkezdünk mindenféle rosszat feltételezni egymásról, majd ezek egyenes következményeként gyűlölni a másikat. Hogy kiket, az ebből a szempontból tulajdonképpen mellékes is, a gyűlölet a lényeg, amely igen sokaknak ad erőt a saját mindennapjaik, a részükről meg nem változtatható gazdasági, politikai folyamatok, a megélhetési nehézségek, a normális emberi életért folytatott küzdelem elviseléséhez.

Rosszul hangzik, de a gyűlölet éltet bennünket.

Rosszakaró marslakók

– Mondja – nézett rám fürkésző tekintettel a középkorú férfi – maga találkozott már koronavírusos beteggel? Sőt, továbbmegyek, az ismeretségi körében van valaki, aki ismer valakit, aki megfertőződött?

Nem kellett sokáig gondolkodnom, mert nagy szerencsénkre családomban és barátaim között sem volt eddig ilyen beteg. Fertőzött persze lehet, de arról az esetek döntő többségében még a megfertőződött sem tud. Amikor nemmel válaszoltam beszélgetőpartnerem kérdésére, rögtön rávágta:

– Na látja, én sem és itt vannak a munkatársaim, ők sem ismernek koronavírusos beteget. Szerintem ez az egész egy nagy átverés, és nincs itt szó semmiféle vírusról.

Tiltakoztam a felvetés ellen, hiszen minden tévénéző ismeri az amerikai tömegsírok képeit, az olaszországi, spanyolországi, nagy-britanniai áldozatok számait, az agyonhajszolt, végsőkig megfáradt egészségügyi szakemberek látványát. S mégis, nagyon nehezen tudtam vitatkozni a nép összeesküvés-elméletekre fogékony fiának felvetésével.

Hogy lendületet adjak beszélgetésünknek, felhoztam, én inkább azon szoktam elmélkedni, honnan kerülhet elő nagy hirtelen egy ilyen vírus, amelynek legfeljebb csak a rokonaival találkoztak eddig az emberek. Mit szól ahhoz – kérdeztem –, hogy ezzel a vírussal talán valamelyik laboratóriumban kísérleteztek, ahonnan esetleg egy hibázó munkatárs révén került ki a tömegek közé?

Ezen aztán el is gondolkodtunk, mígnem az én emberem egyszer csak sokat mondó tekintettel megjegyezte: ez lehetséges és mindketten tudjuk, hogy kiknek állt ez az érdekükben.

Megvallottam, hogy nekem fogalmam sincs erről, hiszen senkinek sem lehet jó olyan vírust a világra szabadítani, amely őt, a rosszat akarót is megölheti, hiszen a vírusnak még nincs ellenszere. De aztán a férfi arra biztatott, hogy csak gondolkodjak, rá fogok jönni, mindez kiknek lehet jó.

Rengeteg hírt olvasok, tudom, hogy az amerikai vezetők Kínát vádolják mindezzel, a hatalmas ázsiai ország előljárói meg éppen az amerikaiakat. Sokak az 5G mobiltechnológiát, mások meg a minden rossz mögött a szerintük világuralomra törő zsidókat gondolják felelősnek és az csak elterelés lehet, hogy Izrael is egyike a koronavírussal erősen fertőzött országoknak. Az összeesküvés-elméletek kedvelőinek valószínűleg számtalan más variációja is lehet arra vonatkozóan, hogy ki akarta úgy kicsinálni a világot, hogy akár szeretteit, sőt saját magát is elpusztítja ezzel.

Nehéz bármit is kezdeni ezzel a gondolkodással, lehet hogy a megfelelő színvonalú oktatás, a nem csak az agymosást célzó kormánypropaganda, a közérthető és rendszeres felvilágosítás segítene ezen az állapoton. Vagy talán még ezek sem.

Csak megjegyzem, nekem a marslakók régóta nagyon gyanúsak.

Borz a zsákban

Élve dugta a zsákba az elütött borzot az állatorvos vadász Óbudán, egy kecskét és öt kutyát zárt zsákokba a budapesti állatkínzó. Két cím egyetlen nap állatokkal kapcsolatos hírei közül.

Az ember joggal gondolná, megzakkant a világ és benne jó néhány ember, hogy az állatokon tölti ki frusztráltságát, enyhíti stresszét, vezeti le kezelhetetlen dühét, de a hírek mögött nem feltétlenül ezt találjuk.

Eszembe villan az a két eset, amikor több mit három évtizede rövid idő alatt két kutyát is elütöttem. Az egyik a mindmáig emlékezetes hatalmas hóesés idején történt és azon túl, hogy a kutya a Trabantom elejét összetörte, sorsa ismeretlen maradt előttem, az ütközés után ugyanis elszaladt. A másik egy szilveszter estéjén történt a fővárosban, ahol jószándékú emberek segítségével vittük állatorvoshoz a szerencsétlenül járt ebet. Az autómért kár mindkét esetben tetemes volt, a lelki teher meg még nagyobb. Mindmáig érzem az eseteknél tapasztalt tehetetlenségem savanyú ízét a számban.

Az állatkínzás természetesen nem említhető együtt a véletlen balesettel. S hogy mi állatkínzás, az is nagyon eltérő lehet a cselekedetek sorában, mert például a falun élők sohasem csináltak nagy ügyet abból, ha túl sok kismacska, nem kívánt mennyiségű kutyakölyök született a portájukon, vagy ha a vasárnapi ebédhez ki kellett tekerni egy csirke, vagy néhány galamb nyakát. Városi állatbarát szemmel ezek a helyzetek sem menthetők, de a nem kívánt szaporulat gyors, fájdalommentes megsemmisítése, vagy az ebédhez való húshoz jutás nem lehet azonos a már valamilyen tudattal rendelkező érző lénynek okozott félelemmel, fájdalommal, a kínzásával.

Az állatorvos vadász – furcsa hobbi egy gyógyítónak – cselekedetét nehéz minősíteni, bár mint elmondásából kiderült, ő egy túlszorodott, kártékonynak tartott elütött állatot akart egy nejlonszákból a rendelőjébe vinni és ott elaltatni. A másik eset nyilvánvalóan egy egyszerű gondolkodású ember át nem gondolt tette volt.

Az állatkínzás egyáltalán nem az emberi gonoszság modern kori megtestesülése, mert ha régi műveket olvasunk, egész fajokat kipusztító vadászatok színes történeteit, a régebbi korok ember-állat kapcsolatát ismerhetjük meg bennük. Ahogy azt is, hogy állatot kínozni régebben egyáltalán nem volt bűn. Az internet nyújtotta nyilvánosság, a közösségi felületeken napvilágot látó tettek szép számmal gyarapították a feltárt cselekmények számát. Vagyis vélhetően nem lett több a macskát, kutyát kínozó gyerek, ahogy erejét az állatokon szemléltető agyament felnőttek sem, csak a nyilvánosság lett nagyobb. Ettől persze még nem jó a helyzet.

Ahányszor állatkínzókról hallok óhatatlanul is az jut eszembe, hogy aki képes egy állattal kegyetlenkedni, annak az állatok kínja egy idő után már nem lesz kielégítő.

Píszí

Előrebocsátom, hogy ki nem állhatom a származás miatti megkülönböztetés igazságtalanságát, a rasszizmust, egy kirekesztő, megbélyegző tartalmú szöveg mindig kényelmetlen érzéseket kelt bennem és ha tehetem, ezt szóvá is teszem.

Ellenérzéssel viseltetek a cigányozással szemben is, bár családom tagjait két esetben is vitathatatlanul cigány ember rabolta ki, de hiszem, hogy a cigány származású emberek zöme, ha lehetőségeik azonosak lennének a köznyelv szerinti magyar emberekével, legalább olyan tisztességesen is élne. Gondolom azzal, hogy a cigány szót leírtam, vétettem a PC, (politikai korrektség, ejtsd: píszí) szabályai ellen, ahogy akkor is ez lenne a helyzet, ha a magukat zsidóknak valló magyarokat zsidónak nevezném, az önmagukat valamely nemzetiséghez sorolókat pedig származásuk szerint jellemezném, vagyis lehet, hogy ezekben az esetekben is helytelen megkülönböztetést alkalmaznék. Színes bőrű emberrel eddig viszonylag kevés kapcsolatom volt, de akikkel összesodort az élet, azokra sem négerként, sárgaként, arabként, hanem sporttársként, barátként, vendégként tekintettem.

A PC egyrészt nagyon helyes, mert nem lehet bőrszín, vallás, nemiség, állampolgárság, testi fogyatékoság és sok más jellemző miatt embereket jók és rosszak közé sorolni, őket lenézni, hátrányos helyzetbe hozni, a munkát, megélhetést tőlük megtagadni. Vagyis bizonyos szintig egyetértek a píszivel, bár jelenleg azt tapasztalom, hogy a politikailag korrekt emberek egy része jó erősen átesett a ló másik oldalára.

A minap például az Apple is csatlakozott ahhoz a kezdeményezéshez, hogy eltüntessék az esetleges faji felhangokat hordozó kifejezéseket a technológiai zsargonból. Az Egyesült Államokban George Floyd megölése miatt fellángolt rasszizmus elleni tiltakozások nemcsak az Apple-t, de a Twittert és a Microsoftot is intézkedésekre késztették. Ennek nyomán a szakmai kifejezések közül törölték például a blacklist (feketelista) szót és évek óta sokan szorgalmazták, hogy a master és a slave (úr és rabszolga) kifejezések se legyenek részei a technológiai szaknyelvnek. Számomra ugyancsak a lovon átesés esete, hogy az egyik hazai kiadó Agatha Christie elképesztően népszerű krimijét, a Tíz kicsi néger (Ten Little Niggers) címen íródott kötetét többet nem adja ki az eredeti címen. Igaz, a könyv 1940-ben az Egyesült Államokban is csak And Then There Were None címen jelenhetett meg.

Ha valakit valamilyen jelzővel illetünk, az alapvetően meghatározza az iránta megnyilvánuló érzelmünket is, de a másként elnevezés meg látszatcselekedet, amely helyett többet érnének a tettek. Valószínűleg előbbre jutna a világ, ha például jóval több tehetséges, ott élő, arra rátermett, képzett cigány, afrikai, arab, latin, ázsiai származású embert foglalkoztatnának a „fehér” országokban vezető beosztásban.

Az tényleg píszí lenne.

Öreg sofőr

Pár hónapja, a koronavírus-járvány miatt elrendelt kormányzati intézkedések nyomán indokolatlan módon öregellenes hangulat alakult ki a magyar társadalom fiatalabb tagjai sorában, amely egy idő után alábbhagyott, de időnként valamilyen oknál fogva rendre fellángol. Napjainkban éppen egy komoly vita zajlik a netes felületeken az idősök autóvezetési jogosultságáról.

Minap egy közismert középkorú rádiós műsorvezető a műsorában indulatosan kijelentette: egy bizonyos kor felett elvenné az emberektől a jogosítványt. Egy másik, korábban sokat foglalkoztatott tévés, rádiós újságíró e súlyos és diszkriminatív kijelentésnek jogosságát a KSH adataival cáfolta. A legutóbbi ilyen fellelhető statisztika adatai szerint ugyanis 2015-ben a 45 év alattiak 8.808, a 45 év felettiak 5.797 balesetet okoztak. A 17-65 éves korosztályokból 13.805-en okoztak balesetet, míg a rádiós által lenézett 65 év felettiak közül 1.715-en.

Az ifjabb műsorvezető arra hivatkozott, hogy idősebb korban rosszabb a látás, mint fiatal korban, gyorsabban lankad a figyelem, hosszabb a reakcióidő. Ám arról igencsak elfeledkezett, hogy azok között, akiktől e jogosultságot a maga igazsága szerint elvenné, például számtalan olyan háziorvos is van, aki a körzetének betegeit csak autóval járva tudja ellátni. És vannak közöttük felelős cég- és vállalatvezetők, sőt államfők is, akik vezetői képességeitől, tiszta, gyors, megfontolt és logikus gondolkodásától tízmilliók, vagy nagyhatalmak esetében éppen embermilliárdok élete, léte függhet. Az országvezetők esetében többeknél is lelkesen ünnepelném a vezetői engedélyük megvonását, mert jobb lenne a világ, ha nem vezethetne a hatalomba évtizedek alatt belekövesedett, ahhoz foggal-körömmel ragaszkodó ember. De gyorsan hozzáteszem: semmiképpen sem a kora miatt.

Az említett rádiós számtalan helyeslőre talált a közösségi fórumán, de amikor például egy erre szakosodott portál arról szavaztatta közönségét, hogy korlátozzák-e a 75 év felettiak vezetői jogosultságát, a válaszadók csak kevesebb mint 29 százaléka értett ezzel egyet, míg több mint 68 százaléka elutasította a feltevést. Ennél is jelentősebb mértékben utasították el mindezt az egyik hírportál felmérése során a válaszadók, vagyis bajkeverésnek jó volt a felvetés, miközben szakemberek szerint sem korfüggő a jó vezetés. A Belügyminisztérium statisztikája szerint például 2016-ban a 70 év felettiak okozta balesetek csak mindössze valamivel több mint 7 százalékat tették ki az összes balesetnek.

Az aktív, például a tenispályákon órákig játszó, a villámgyors labdákat kiváló reflexszel megütő, levadászó hatvanasokat, hetveneseket elnézve elgondolkodtató, hogy vajon a most 43 éves műsorvezető és a hozzá hasonlóan gondolkodók is képesek lennének erre?

Éveinkbe kerülő finomságok

Egy pár évvel ezelőtti OECD-kutatás a lakosság számát és a túlsúlyosak arányát vizsgálta és eszerint Európában első, egyúttal a világ negyedik legkövérebb nemzete voltunk. Az idén napvilágot látott és a majd' összes országot érintő kutatás szerint jobb a helyzetünk, mert csak a 42-ik legkövérebb nép vagyunk.

Egy mondás szerint az vagy, amit megeszel. Ez persze nem feltétlenül igaz, hiszen az étkezésünket sok tényező befolyásolja, kezdve életünk helyszínétől, a pénzügyi lehetőségeinken, hagyományainkon, finnyasságunkon, egészségi állapotunkon át egészen az étvágyunkig. A hagyományok nagyon fontosak a táplálkozásunkban, mert bár lehet egészségtelen az a koszt, amelyen elődeink is éltek, mégis valamennyien azokat az ízeket keressük, amelyeket édesanyánk varázsolt a főztjeibe.

Egy nemrégiben publikált kutatás során a University College London epidemiológusai Stefler Dénes vezetésével, magyar, orosz, lengyel, cseh és bolgár kutatókkal azt vizsgálták, hogy a hagyományos konyhának milyen szerepe van az emberek egészségi állapotában. Magyarország nincs a vizsgált országok között, mert a kutatóprogram kezdetekor hazánkban nem volt csatlakozó kutató, de Stefler Dénes szerint joggal feltételezhető, hogy az eredmények Magyarországra is vonatkoztathatók.

A kutatók a múlt század ötvenes-hatvanas éveinek falusi táplálkozását vették alapul, mert akkoriban a vidéki lakosság életére még főként az önellátás volt jellemző, azokat az ételeket fogyasztották, amelyeket megtermeltek a ház körül. A tudósok azt feltételezték, hogy akkoriban nagyjából ugyanúgy táplálkoztak az emberek, mint az azt megelőző évszázadokban.

A kutatás részleteibe nem megyek bele, nem értek hozzá, akit érdekel, bizonyára megtalálja a neten. De az kiderült, hogy bár jelentősen megváltozott a világunk és mind többen étkeznek gyorséttermekben, a táplálkozásunkra továbbra is jellemző mindaz, ami elődeink étkezését is jellemezte. A kutatók a 2000-es évek elején sok kelet-európai lakos étkezési szokásait vizsgálták, majd megfigyelték, hogy mikor és miben haltak meg. Összehasonlították a hagyományos étrendet jobban és kevésbé követő csoportokban előforduló szív- és rákbetegségek gyakoriságát és a halálozásokat.

Nem örömteli a végkövetkeztetésük, ugyanis kiderült, hogy azok, akikre a hagyományos táplálkozás jellemző, gyakrabban halnak meg szív- és érrendszeri betegségekben, de van olyan kelet-európai ország, ahol a daganatos betegségek miatti halálozás kockázata is gyakoribb a tradicionális táplálkozású emberek között és kiderült az is, hogy a disznósírral való sütés, főzés jelentősen növeli a szív- és érrendszer, valamint a daganatos betegségek miatti halálozás kockázatát.

Rossz belegondolni, de a rántott hús, sertéspörkölt, csülkös bableves, tepertőkrém és társaik bár igen finomak, jelentősen megrövidíthetik az életünket.

Csoda a szakrendelőben

A történet budapesti, de megeshetett volna bármelyik magyarországi településen, ahol időpontot kell kérniük az orvosi vizsgálatra váró betegnek.

Történt, hogy egy fiatalembernek endokrinológus, vagyis a belső elválasztású mirigyek, hormonok okozta betegségekkel foglalkozó doktor segítségére volt szüksége, ezért időpontot akart kérni a lakóhelye szerinti szakrendelőbe.

Első lépésben rákeresett a szakorvosi rendelőintézet honlapjára, ahol számtalan információval gazdagodott, például megtudta, hogy személyesen, telefonon és e-mailben is kérhet előjegyzést. Boldog volt, mégiscsak működik ez az ország, gondolta magában és miután reggeltől estig dolgozott, hát nekiállt munka mellett telefonálni, hogy minél előbb megkapja a vizsgálat időpontját. Szinte azonnal fogadta hívását az előjegyzésekkel foglalkozó hölgy, aki aztán igen gyorsan elrontotta a fiatalember hangulatát azzal, hogy e szakrendelésre csak és kizárólag a doktor adhat időpontot.

Gyorsan tárcsázta hát a kapott számot és várt. Nem keveset. Két héten át minden rendeléskor óráig csengette ő vagy valamelyik segítőkész rokona a rendelő telefonját, eleinte reménykedve, később csalódottan, végül tehetetlenségétől lesújtva. Ekkor jutott eszébe, hogy hát milyen buta is ő, hiszen ez a 21. század, van internet és e-mail és ennek használatát fel is kínálja a szakrendelő a hivatalos oldalán. Nosza gyorsan billentyűzetet ragadott és megírta időpontkérő levelét.

Nem is csalódott, még aznap megérkezett a válasz. De nem az időponttal. Megírták, hogy az adott szakrendelésre e-mailben sem, kizárólag csak azon a telefonszámon lehet előjegyeztetni a vizsgálatot, amelyet sohasem vesznek fel. Ekkor omlott össze a fiatalember és csalódott mélységesen az eddig működőképesnek hitt egészségügyi rendszerben.

A történet itt véget is érhetett volna, de a fiatalember egyik családtagja zokon vette mindezt és megkereste a szakrendelő vezetőinek elérhetőségét, majd egyiküknek egy udvarias levélben leírta rokona küzdelmét és kérte az illető vezető segítségét. S láss világ csodát, még 24 óra sem telt el, máris felhívták az illetőt, kikérdezték panaszáról és egy órával később már meg is kapta rokona számára a vizsgálat dátumát. Azon az apróságon e sikertörténet közben ne akadunk már fenn, hogy az időpont 70 (hetven!) nappal későbbre szólt.

Tudjuk, koronavírus-járvány van, fogynak a Magyarországon dolgozni akaró orvosok, asszisztensek, meg tudunk minden mást is, hiszen valamennyien itt élünk és tudjuk azt is, ha nincs hathatós protekciónk, akkor bizony nem marad más számunkra, mint életben maradni addig, amíg valahogy időponthoz jutunk, hogy a doktor gyógyírt adjon bajunkra. Közben jusson eszünkbe hazánk egyszemélyi vezetőjének minapi mondata: „a magyar egészségügyi rendszer Európa egyik legjobbja”.

A vizsgálatig jut időnk erről gondolkodni.

Közöny

„Miért hallgatnak a magyarok, miért nincs egyetlen szavuk se arra, ami történik?”

Az idézett kérdést a társai nevében szóló rendező hallgató tette fel a Színház- és Film-művészeti Egyetemnek a hatalom általi teljes megszállása előtt pár órával megtartott diáktüntetésen. A kérdésre akkor és ott a résztvevők nem kaptak választ és valószínűleg a végsőkéig megosztott magyar társadalom tagjai továbbra sem fognak jelentős számban szót emelni a szabadságjogokat korlátozó kormányzati döntésekkel szemben. Egyrészt nem teszik, mert bár igencsak csípi szemüket sok más mellett a kijelölt és oligarcháknak nevezetteknek a köz adópénzéből történő elképesztő gazdagodása, vagy az olyan nyilvánvaló korrupció is, mint az egyik miniszternek a köznyelv által yacht office-nak elnevezett nyaralása, a számolatlan korrupciónak látszó eset, az értelmetlen pénzherdálás, a lerohadt egészségügy és még ezernyi nyugtalanító történés, a vezető hatalommal szimpatizálás, vagy az ellenzék utálata mindezt nem engedi meg nekik. De hallgatnak azok is, akik zsigerből gyűlölik a fennálló hatalmat, mert félnek, kényelmesek, meg a dolgok amúgy sem velük történnek.

A hallgatásnak ugyanakkor ellentmond a pár héttel ezelőtti, 54 ország 124 ezer polgárának megkérdezésével készült Democracy Perception Index (demokráciaérzet-mutató) felmérésének eredménye, amely szerint mindössze a magyar lakosság 36 százaléka látja úgy, hogy Magyarország még mindig demokrácia, míg a majd' kétharmad szerint nem az. A vizsgálat eredményeiből az is kiderült, hogy a magyarok 62 százaléka érzi úgy, hogy a kormány csak egy szűk réteget szolgál és a választadók 39 százaléka tart a választások elcsalásától.

Az ember azt várná, hogy egy mindinkább illiberális irányba vezetett államban az igazságtalanság kiváltja a többség ellenérzését, de annak ellenére, hogy hazánkban az emberek 57 százalékanak nem tetszik, hogy nem demokratikus az ország, közel sem jön meg a hangjuk. A pontosítás végett tegyük ide a Wikipédia illiberális demokrácia szócikkből az eredeti értelmezést: „.... egy olyan kormányzati rendszer, melyben ugyan szabad választásokat tartanak, de a polgári szabadságjogok hiányosságai miatt a nép hatalma korlátozott”.

Az említett felmérés eredményei miatt Magyarország a részben szabad országok között kapott helyet, ott pedig a rangsorban közvetlenül előttünk álló Indonézia vagy Nigéria lakosságának demokráciaérzete is jóval magasabb. Az adatok szerint Lengyelországot is csak a lengyel választadók 41 százaléka tartja demokráciának. S bár tudjuk, hogy lengyel, magyar két jó barát, együtt harcol, s issza borát, nem biztos, hogy vezetőiknek a demokrácia visszaszorításában kellene egymást válllvetve erősíteniük.

S, hogy miért hallgatnak a magyarok? Talán mert a félelem és különösen a közöny igen nagy úr.

Ki a magyar?

Magyarországon időről időre fellángol a vita arról, hogy ki a magyar, pontosabban ki az igazi magyar. Elintézhetjük ezt röviden azzal, hogy magyar az, aki annak vallja magát. Ehhez egyáltalán nem kell Magyarországon élnie az illetőnek.

Az elmúlt három évtizedben is sokszor volt téma a magyarság kérdése, ilyen volt a „mi” (mélymagyarok) és „ők” (nem igazi magyarok) időszak, meg az, hogy aki nem keresztény, az nem is lehet magyar, meg aki nem nemzeti gondolkodású, értsünk ezen akármit is, az sem magyar. Sőt azok sem magyarok, akiket egyik-másik felejtető politikus időről időre kitagad – egyelőre szerencsére csak szóban – a magyarságból.

Most, a Színház- és Filmművészeti Egyetem hatalom általi bedarálása és a hallgatók, oktatók számára el nem fogadható rendszerű átszervezése, az intézményt a jövőben irányító alapítvány kuratóriumának élére kinevezett, az egyetemet, annak nagy tekintélyű és tudású tanárait rendre bíráló, sőt becsmérlő vezető személye miatt kitört – nevezzük nevén – lázadás okán is feltámadt a ki a nemzeti, ki a keresztény és ki a magyar kérdése. De mielőtt tovább-szaladnánk, mondjuk ki nyíltan, bizonyos hangadó körökben a keresztény kifejezés nem vallást jelent, hanem azt: nem zsidó.

És akkor nézzük is meg a mélymagyarság gyökereit. Csak rövid ideig kell kutakodni az interneten ahhoz, hogy komoly tanulmányokra akadjunk a magyarság összetételéről. Kiderül, hogy Magyarország több ízben is elnéptelenedett, amelyet a királyok, vagy éppen a munkáskéz hiányát pótolni akaró földesurak betelepítésekkel oldották meg. Az egyik ilyen tanulmányból kiderül például, hogy a 18. század folyamán Magyarország újra benépesült, de a magyarság saját országában kisebbségbe szorult. Míg Mátyás idejében hazánk lakosságának legkevesebb 80%-a beszélt magyarul, a 18. század elejére a magyarok száma felére, nagyjából 2 millióra, számarányuk 40-42%-ra csökkent. Ahogy az adatokat közlő tanulmány megállapítja: Magyarország soknemzetiségű állam lett.

Akkor most gondolkodjunk el azon, hogy vajon őseink, akikről a legtöbben semmit sem tudunk, vajon hol születtek, milyen nyelven beszéltek, hogyan és miért kerültek az akkori Magyarországra, menekülniük kellett-e, vagy a jobb élet reményében önként keltek útra és lettek – mai gyűlöletszóval – migránsok. Aztán ha például elolvassuk Vámos Miklós Apák könyve című igen elgondolkodtató művét és végigkísérjük azoknak a nemzedékeknek a sorsát, amelyek közé felmenőink is tartoztak, megfigyelhetjük, hogy hányszor változott meg egy-egy család vallása, sőt hányszor lettek valami oknál fogva keresztények, vagy zsidók oda és vissza.

Ha belegondolunk saját családtörténetünkbe, már amennyire visszalátunk a ködbe vesző múltba, talán visszafogottabban ítélezünk majd valakiről, mondván, hogy az illető se nem nemzeti, se nem keresztény, de még csak nem is hazafi.

Arctakaró

„Nem szeretném, ha a gyerekem ilyen világban nőne fel.”

Éppen csak felszaladt a bolt redőnye, elsőként léphettem be az üzletbe, hogy beszerezsem azt, amiért odamentem. A fiatal, csinos és vélhetően szép arcú hölgy – ez utóbbit csak sejtettem a fél arcát fedő fekete maszk miatt – kedvesen kiszolgált, majd miután fizettem és pakoltam el a tárgyakat, megkérdeztem, hogyan bírja egész nap a munkát a koronavírus-fertőzés ellen védő, kötelező arcmaszokban. Nehezen – érkezett a válasz és ekkor tette hozzá a fent idézett mondatot.

Nem folytatom, bizonyára hasonlóan vélekedünk mindannyian, hiszen nem normális az az állapot, amelyben a világ majd' valamennyi lakosának száját, orrát eltakaró lepellel kell jár-műveken közlekednie, üzletekben vásárolnia, értekezleten ülnie, iskolában tanulnia, moziban, színházban szórakoznia. Nem is véletlen, hogy mind több a vírustagadó, a maszkviselés és más korlátozó szabályok ellen tiltakozó ember.

Világszerte szaporodnak a tüntetések az intézkedések ellen, de szépen sokasodnak a magányos partizánok is, akik látszatra behódnak ugyan a szabályoknak, viselik a maszkot, de hol a nyakban, hol az állon, hol meg az orrot szabadon hagyva. Hogy eközben ők maguk is táplálhatják a járvány futótüzét, vélhetően nem jut el a tudatukig. Ha igen, annál rosszabb.

Az egészségügyi világszervezet, amelynek irányváltásai a vírus megítélésében szépen nyomon követhető a napi hírekből, legutóbb már azt kürtölte világgá, hogy ne bízzuk el magunkat, a járvány heteken belül robbanni fog és ne gondoljuk, hogy a vakcinák, amelyeknek sora készül a világ számtalan laboratóriumában, megoldás lesz a koronavírus-járvány ellen. A szervezet szakértői azzal hűtötték le a reményeket, hogy egyáltalán nem biztos, hogy lesz olyan oltóanyag, amely minden korosztálynak segítséget nyújthat a fertőzés kivédésében.

Egyelőre tehát marad az egyéni védekezés, amelyek közül sokan egyiket sem tartják be, másoknak a maszkviselés mellett a gyakori kézmosás jelent gondot, vagy éppen a távolságtartás. Tavasszal országok sorának vezetői döntöttek úgy, hogy a pandémia legjobb ellenszere, ha az embereket otthon tartják, de most már mindenki előtt világos lett az, amit előre is látható volt, hogy az ilyen védekezés munkanélküliséghez, ellátási zavarokhoz, gazdasági összeomláshoz vezethet. Ennek elkerülése érdekében a világjárvány második és már most kijelenthetően az elsőnél jóval nagyobb hulláma működő cégeket, dolgozó embereket, iskolában tanuló diákokat talál és persze ennek megfelelően szaporodó szkeptikusokat, akik csak akkor hiszik el, hogy a koronavírus fertőz és megbetegít, ha már kórházban fekszenek.

Gondolom, senki sem szeretne maszkos világban élni, de még mindig jobb maszkban létezni, mint fedetlen arccal a ravatalon fekvődni.

Zebrán

– Vonszold már gyorsabban magad nyanya! – üvöltött ki lenyitott ablakú kocsijából a zebrán botjára támaszkodva átigyekvő idős hölgyre az ifjú autós, és hogy nyomatékot adjon szavának még rá is dudált az asszonyra.

A tanárnő –, mert ezt szokta meg, mindig arra tanította a gyerekeket is, hogy ne húzzák az időt, végezzék el feladataikat gyorsan, szorgalmasan és mindig törődjenek másokkal is –, a tőle telhető legnagyobb igyekezettel tartott az út túloldala felé. Közben nagyon figyelt minden lépésére, nehogy megbotoljon, elessen. Nem akarta feltartani az autósokat, a dudaszóra még gyorsabban akart tovább haladni, de nagy igyekezetében elvesztette egyensúlyát.

Miután az asszony elbicegett sokmilliós járműve előtt, a türelmetlenkedő fiatalember, arcán elégedett vigyorral, hatalmas gázt adott, lóerők tucatjait engedve szabadon nagy sebességgel kilőtt, rohant célja felé.

Messze járt már, amikor a szirénázva érkező mentő megállt a zebrán fekvő asszony mellett.

Világméretű összeesküvés

Lelkesen, a találkozásunk feletti örömmel az arcán, kézfogásra nyújtott kézzel jött felém, harsányan közölve örvendezését, hogy végre ezer év után összefutottunk. S bár az alkalom, egy nagy hirtelen elhunyt közös ismerősünk megemlékező eseménye nem éppen a harsányság ideje volt, a viszontlátás öröme mentette az esetleges illetlenséget.

A nyújtott kéz láttán a koronavírus-járvány előírásainak és a józan ész parancsainak megfelelően hátrább léptem, és háritóan emeltem fel tenyeremet. Ne haragudj, mondtam, de én mostanában nem fogok kezet.

– Félsz? – nézett rám sajnálkozva és miután elmagyaráztam, hogy nem félek, csak óvatos vagyok, még megkérdezte:

– Te elhiszed, hogy valóban járvány van? Ez nem más, mint egy világméretű gazdasági összeesküvés – azzal felfedezvén egy újabb ismerőset, magamra hagyott óvatossággal.

Meg ugyan nem ingatott ismereteimben, de elgondolkodtam azon, hogy vajon egy egész világot érintő gazdasági összeomlás kinek lehet jó? Állítólag a háttérhatalmaknak, meg Bill Gates-nek, meg az 5G-s mobiltechnológiát bevezető cégek tulajdonosainak, hogy az anti-szemita változatot ne is említsem. De lassú felfogásomra jellemző, hogy még ezek után sem értem, hogy ha összeomlik a világ teljes gazdasága, leáll a termelés, kereskedelem, turizmus, akkor az kinek, kiknek hajthat hasznát?

Talán csak a Földtől mintegy 300 fényévi távolságra elhelyezkedő Alfa Draconis kettős csillagról származó gyíkembereknek, akik köztudottan köztünk élve régóta dolgoznak azon, hogy leigázzák a Földet és persze bennünket, embereket.

Így már minden érthető.

Konteó

Mi megmondtuk – üdvözölhetik a konteók vagyis a conspiracy theory-s, összeesküvés-elméletek hívei azt a tudományos megállapítást, hogy az 5G mobiltechnológia eszközei miatt az egész világunk végveszélyben van. Ők eddig is váltig állították, hogy az 5G az ördögtől való és célja az emberek agyának átprogramozása, vagy az emberek megbetegítése, lám már itt is van a koronavírus-járvány.

A minap látott napvilágot a hír, miszerint harminc év alatt a rovarok háromnegyede tűnt el a dél-nyugat-németországi Krefel melletti természetvédelmi területéről. A riasztó eredményt egy nemzetközi kutatócsoport rögzítette, amelynek vezetője szerint nem csak néhány ritka faj tűnt el, de a legelterjedtebb fajták egyedszáma is erőteljesen csökkent.

Több németországi és a luxemburgi természetvédelmi szervezet közösen 190 tudományos kutatást elemzett szerte a világból. A vizsgálat szerint a rovarölő szerek használata és a rovarok élőhelyeinek eltűnése mellett a környezet elektromágneses sugárzással történő egyre nagyobb mértékű terhelése is valószínűleg negatív hatással van a rovarvilágra. Az ilyen hírek jelenthetik a táptalajt azoknak, akik óvnák a világot az 5G technológiától. Pedig ez csak egy az élővilágot az utóbbi két évszázadban veszélyeztető technológiák sorában.

Hasonló konteókkal riogatták egymást az emberek a vasút megjelenésekor, többek között azzal, hogy az elképesztő, óránként akár 25 kilométeres sebesség miatt az emberek megfognak halni a vasúti kocsikban, hiszen az emberi szervezet nem bírhatja ki ezt a gyorsaságot. Nem volt jobb a helyzet az autók elterjedésével, vagy az első mobilok megjelenésekor. Akkor éppenséggel az agydaganatok tömegessé válása volt a riadalom tárgya.

Szeretünk riadozni, de nem kevésbé szeretjük az életünket megkönnyítő, érdekesebbé, az egész világot szinte elérhetővé tévő újdonságokat. Az természetesen nem állítható, hogy ne lenne veszélye a mind nagyobb sebességnek, a tömeges autózásnak, az internetnek és a mobiltelefonoknak. De vajon a konteó-hívők mindezekről lemondának? Aligha.

Kétségkívül riasztó a rovarok számának csökkenése, még akkor is, ha sokan látni sem bírják azokat a fránya dögöket, miközben valamennyinek nagyon is fontos szerepe van az élővilág egyensúlyában. A legtöbb embert közvetlenül a méhek tömeges pusztulása érinti, különösen mert így nagyon megdrágul a méz, de a legfőbb beporzónak, ahogy a rovarvilág más fajainak sem feltétlenül a technológia okozza a veszét, sokkal inkább a tömegek ellátásához szükséges termények biztosítása érdekében alkalmazott vegyszerek, az erdők kiirtása, a mezők szántóföldekké alakítása, a rovarok élőhelyeinek visszaszorítása.

Konteó ide, vagy oda, a rovarokra, ahogy magunkra is a legnagyobb veszélyt mi magunk jelentjük.

Ökölpacsi

A hazai kábelhálózatokon is látható amerikai főzési csatorna egyik műsorának séf főszereplője az egyes amerikai államok városainak arra érdemes éttermeit, étkezdéit látogatja végig, hogy a konyhában kísérje figyelemmel egy-egy arrafelé közkedvelt étel készítését. A műsorvezető séf ott helyben meg is kóstolja a különlegességet és ha ízlik, elismerését egy ökölpacssal fejezi ki. Ha valaki nem tudná, a nálunk szélesebb körben csak most, a koronavírus terjedésével teret nyerő érintkezés angol neve fist bump (fiszt bámp) és vélhetően amerikai eredetű.

A világ számos országában sokan különös külföldi szokásként kezelik és kezelték korábban is a kézfogást, amikor még nem foglalkoztak azzal, hogy betegségek sokaságának terjedéséért is felelőssé tehető ez a köszönési mód, amely már az ókortól jelen van az emberiség életében üdvözlési, vagy éppen üzletkötést szentesítő formulaként. Az ókori görög és római kultúrában, ahol majd' minden szabad ember fegyvert viselt, ha két ismerős találkozott, úgy üdvözölték egymást, hogy jobb kezüket előre lendítették, vagy magasba emelték, ezzel is biztosítva a másik felet arról, hogy nem fognak rá fegyvert. A kézfogás, mint köszöntési forma hagyománya hasonló okból a lovagkor 11. illetve 13. század közötti időszakára vezethető vissza, de csak a reneszánsz korában, nagyjából a 16. századtól vált általánossá az európai férfiak közt.

Napjaink új üdvözlési trendje tehát az ökölpacsi, az öklök összeérintése, kutatások szerint ugyanis a fertőzések 80 százaléka kézzel terjed. Az Egyesült Királyságban azt is kimutatták, hogy a kézfogás 90 százalékkal több baktériumot (és nyilván vírust is) ad át, mint az ökölpacsi. A brit szakemberek szerint jobban tennénk, ha meghajlással vagy egyszerű fejbólintással üdvözölnénk egymást.

Már csak azt kell kitalálni, hogy kézfogás helyett mivel szentesítsük majd a megállapodásainkat. Elég lesz hozzá a bólintás?

Rosszra fordítók

Régi rögeszmém szerint a világ minden országában van egy néprosszléti szervezet, amelynek feladata az elfogadhatóan működő dolgokat rosszabbra változtatni. Létezésüket igazolni látszik, hogy szinte naponta találkozunk olyan változással, amelyik egy újabb megszokott dolgunkat teszi kellemetlenebbé.

Közel hét évvel ezelőtt fedeztem fel a Duolingo elnevezésű ingyenes nyelvoktató alkalmazást, amely segítségével számtalan nyelvről lehet egy másikat megtanulni. Miután volt már előéletem az angol nyelv tanulása terén, ezt választottam. Ahogy az alkalmazás ismertetőjében az amúgy teljességgel ismeretlen üzemeltetők írják „azért hoztuk létre a Duolingót, hogy mindenki ingyenes nyelvtanulási lehetőséghez juthasson – nincs rejtett költség, nincs prémiumtartalom, csak ingyenes”. Tekintsünk most el a nyelvi helytelenségtől, a vállalat igen tiszteletreméltó. Használja is világszerte sok millió ember ezt az alkalmazást.

A nyelvtanulás a Duolingoval szórakoztató, játékos, nincs nyelvtan, magyarázat, csak mérhetetlenül sok ismétlés, gyakorlás. Közben lehetőség van barátok, követők bevonására és velük versengve pontok és lingotok (virtuális pénznem) szerzésére, ez utóbbival a tanulást színesebbé tehető szolgáltatások vásárolhatók. Egyik ilyen volt az időmérős gyakorlás, amely felgyorsította a tanulót, hiszen minden másodpercre szüksége volt ahhoz, hogy teljesítse az adott feladatokat és a végén, ha ügyes volt megkapta jutalmát, a hagyományos gyakorlás pontszámának dupláját. A versengés a folyamatosan szaporodó társakkal, amelynek minden-kori pillanatnyi állapotát is mutatja az alkalmazás, igen ösztönző. Volt.

Az üzemeltetők ugyanis gondoltak egy nagyot és a tanulók jelentős részétől egyik pillanatról a másikra egyszerűen elvették ezt a lehetőséget. A kommenteket figyelve kiderül, hogy a tiltakozás mit sem ér. Marad tehát a csalódottság és azok irigylése, akiket ki tudja miért, nem sújtott az üzemeltetők kénye.

Miután csak Magyarországon sok tízezerre tehető az ingyenes nyelvoktató program használóinak száma, ez a probléma nem is oly kicsi. Sajnos mindez nem egyedi, számtalan területen találkozhatunk érthetetlen változtatással, például a közigazgatásban, adózásban, vagy a jogszabályok terén.

Csak hogy ne unatkozzunk?

Gozsdu

Újságírói kíváncsiságom okán is szeretek belelapozni a különféle szakmai lapokba, egy-egy cikket elolvasni, még akkor is, ha az adott szakterülethez mit sem értek. A minap az Ügyvédek Lapja került a kezembe, és bár a kiadványban sok olyan írást találtam, amelyeket leginkább csak a jogot jól ismerők tudnak értelmezni, akadt több olyan cikk is, amely nekem, a jogban avatatlan embernek is érdekes volt. Az egyik például arról az ügyvédről szólt, aki a törvényben előírt latin nyelv helyett hazánk történelmében első ízben magyarul adott be egy ügyvédi keresetlevelet. Az eset persze nem mostanában, hanem a távoli múltban, 1826-ban történt és az illető pesti ügyvédet Gozsdu Manónak hívták.

Az aromán-cincár apától és magyar anyától származó fiú 1802-ben, Nagyváradon, Emanoil Gozsdu néven látta meg a napvilágot. Nagyon szép pályát futott be ügyvédként és kiváló üzletember is volt, ő alapította például a Gozsdu-udvarként ismert épületegyüttest, amely a mai Budapest vigalmi negyede. Volt még főispán és főrendi főjegyző is, vagyis igen színesnek nevezhető az életpályája.

Hasonlóan kiváló embert szerencsére sokat találhatunk a magyar történelemben, ő azért is emelkedik ki a többi nagyszerű embertársa közül, mert hidat akart képezni a sokat ellenségeskedő románok és magyarok között. Voltak román barátai, miközben óvóan védte, sőt művelte a magyar nyelvet, olyannyira, hogy magyarul írt versei a kor egyik irodalmi lapjában is megjelentek.

Gozsdu Manó, ahogy ez várható volt, szép számmal szerzett ellenségeket magának, különösen a két nép szélsőséges nacionalistái közül, miközben többet tett hazájáért, (hazáiért) mint sok, önmagát erősen fényező embertársa. Ugye milyen ismerős a jelenség?

Az egykori ügyvéd azért is lehet példa a mai kor embere előtt, mert bár 1870-ben bekövetkezett halála óta nem kevesebb, mint másfél száz év telt el, a megbékélés, a mások elfogadása terén mit sem változtak a dolgaink. A szemlélet megváltoztatásához, a más nyelvet beszélők, másként gondolkodók, élők elfogadásához nem volt elég sok Gozsduhoz hasonló ember tevékenykedése, de még két világháború, milliónyi szenvedés keserves tapasztalata sem.

Trianon, a holokauszt és még sok, a mindenkori vezetők politikai hibái, bűnei okozta, de az ezekről mit sem tehető ártatlanokat sújtó tragédia aligha feledhető, mégis elgondolkodtató, hogy vajon a sérelmeket hány generáción át kell, vagy érdemes hurcolni? Úgy, mint egyes országokban például a vérbosszú ügyét, amelyben az egymás mély gyűlöletét megörökölt emberek a lepergett évszázadok után már homályosan sem emlékeznek a kiváltó okra és amely ellentét kezdetben talán okos szavakkal, tettekkel elsimítható lett volna.

Gozsdu Manó követendő példát mutatott megbékéléséből, a másik elfogadásából, de úgy tűnik, tőle sem sokat tanultunk.

Tacskófül

A kis szálkásszörű tacskólány vakarózni kezdett. Jobb hátsó lábával látványos lendülettel vakargatta jobb füle tövét. Mind gyakrabban, mind hosszabb ideig. Gazdája azonnal bolhára gyanakodott, mert bár a tacskónak bolha- és kullancsnyakörve is van, meg naponta ellenőrzi is testét, simogatja, keféli szőrét, attól még a kertben, vagy séta közben az út porából bármit összeszedhetett.

A kiskutya egy idő után már nem elégedett meg a vakaródzással, örült módon nekiállt rázni a fejét, hosszú fülei úgy repkedtek, mint egy kolibri szárnyai. Tette ezt ébrenléte alatt rövid szüneteket leszámítva már-már szinte folyamatosan. Irány hát a jó állatorvos – gondolta a gondos gazda –, ő majd orvosolja a bajt.

A történet innen fordult rosszra, mert a kis kutya fülében rejtőzködő, ott súlyos gyulladást okozó valamit csak bódításban lehetett eltávolítani. A műtét után a kába jószágot gazdája karjában vitte haza, ahol aztán kezdetét vette a másfél napos kínszenvedés. Hányást, hasmenést váltotta, majd újból hányás következett. Legkedvesebb tevékenységéről az evésről, még csak szó sem eshetett.

Aztán egyszer csak az aggódó gazda legnagyobb öröme a még mindig nem túl fürgé kislány megjelent a konyhában és jelezte, ő bizony megéhezett, enne valamit. Nagy volt az öröm, hiszen kevés elszomorítóbb látvány van a kutyaszerető számára, mint egy elesett, magába fordult, étvágytalan kutya.

Hirtelen derűsebb lett a világ. A kis szálkás meggyógyult.

A hely

– Üljön le – ugrott fel udvariasan a magas, vékony, húsz év körüli fiatalember. Tiltakoztam, maradjon csak ülve, de végül is nem akartam megsérteni, hát elfoglaltam a felkínált helyet.

Aznap ez volt a második olyan történés, ami életemben először fordult elő velem. Bár már tizennégy éve része a budapesti közlekedésnek a Combino típusú villamos, első ízben volt szerencsém utazni vele és ugyanazon a járművön történt, ami történt, a fiatalember rám nézett és átadta a helyét.

Az első, mármint a villamoson utazás messze nem hagyott akkora nyomot a lelkemben, mint a második. Mert bár tudom, hogy is felejthetném el, hogy már javában benne járok a „bácsi” korszakomban, de miután hetente kétszer is lehúzó a magam ötezer méterét evezős egométeren, vagyis egy evezős edzőgépen és ha az időjárás engedi, háromszor is szembe nézek a tenispályán az engem, vagy a párosunkat a kétórás játék során legyőzni vágyó ellenfeleimmel, fel sem merült bennem, hogy olyan idős lennék, akinek illik átadni a járművön a helyet. Nyomasztó érzés.

Az eset után szemügyre vettem magam a tükörben. A látvány alapján valószínűleg én is átadnám magamnak a helyem.

Legalább az orvosok

Kijelentem: elfogult vagyok az orvosokkal. Nem csak azért, mert majd' fél évtizedig részese lehettem egy orvos mindennapjainak, közelről láthattam elhivatottságát, fáradtságos munkáját a betegek egészségéért, és nem csak azért, mert kezelőorvosom húsz évvel ezelőtt komolyan vette panaszaimat és akkor sem mondott le rólam, amikor nem találták a bajom okát, tudásával, kitartásával – nem túlzás – megmentette az életemet és kaptam tőle már eddig két évtizednyi életet. És nem azért vagyok elfogult az orvosokkal, mert több barátom is van közöttük, hanem mert ők azok, akik a szenvedést enyhítik, a beteg embert meggyógyítják és visszaadják családjának, munkájának, a társadalomnak. Ők tartanak életben minket.

Hogy mindezt milyen áron teszik, az már más kérdés. Az orvosok életkilátásai jelentősen rosszabbak, mint a magyar társadalom más tagjainak várható élettartama. Munkájukat nagyon hosszú tanulási időszak után kezdenek el, akkor, amikor már más a lakás, kocsis és egyéb vagyontárgyak megszerzésével foglalkozik, családot alapít és munka után éli a többség életét. Az orvosok nagyon fontos szolgálatukat igen alacsony bérért végzik, miközben a számtalan ügyelet, többletfeladat miatt alig jut idejük hobbira, sportra, kultúrára, művelődésre, önmagukra. Ha pedig boldogulni akarnak, anyagilag is előbbre jutni az életükben, akkor nincs más lehetőségük, mint megannyi túlmunkát vállalni, a főállásuk mellett a magánszférában is tevékenykedni és nem utolsósorban elfogadni a hálapénzt. Egy ilyen élet igen gyorsan emészt el a fiatalkori energiát és mire az illető orvos valameddig is eljut pályáján, magánéletében, már javában középkorú, vagy éppen annak vége felé tart.

Nem vagyok irigy természetű, elégedetlen sem a sorsommal, ezért ritkán irigykedem a nálam tehetősebb emberek vagyona láttán – csak a politikusok és köreik ebül szerzett gazdagsága bosszant –, inkább elismeréssel adózom azok előtt, akik tehetségük, tudásuk alapján lettek nálam jobb módúak. Így hát örömmel fogadtam annak hírére is, hogy végre-valahára, majd' háromnegyed évszázad után akad egy kormány, amely hozzá mer nyúlni az orvosok bérezéséhez és ha nem is nyugati, de ahhoz közeli fizetéseket ad majd a doktorainknak. Azt, hogy ezért milyen árat fizetnek majd az orvosok, betegek, ma még csak gyanítjuk.

Csak hogy az orvosok nem végezhetnék a munkájukat asszisztensek, ápolók, az egészségügyi háttérrel biztosító szakszemélyzet tevékenysége nélkül, vagyis, ha jobb egészségügyi ellátást, tőlük is teljes értékű, odaadó munkát várunk, ők sem maradhatnak ki a béremelésből. Ahogy a mentősök, tanárok, szociális dolgozók, rendőrök, ügyintézők, bolti eladók, szakmunkások, nyugdíjasok sem. Nekik, nekünk mindannyiunknak jár a több pénz, a jobb élet.

Reméljük az orvosok nem egyetlenek, csak elsők e sorban.

Magyar az űrben

Magyarország 2024-ben űrhajóst kíván küldeni az űrbe – jelentette be még tavaly az úri allűrjeiről és szövetségeseinket rendre kioktató, ledorongoló, kifinomult nyelvezetű felcsatolásairól elhíresült magyar külügyminiszter az Európai Űrügynökség Space19+ miniszteri konferencián, Seville-ben. Akkortájt az is elhangzott, hogy a hároméves magyar űrprogram 7-10 milliárdot emészt majd fel. A minap derült ki, hogy a kormány döntése értelmében a Gazdaságvédelmi Alapból egymilliárd forintot kapott az illető űr minisztériuma „Űrtevékenységgel kapcsolatos feladatokra”.

Az mindenesetre igen tiszteletreméltó cél, hogy a második magyar űrhajós ne turistaként, hanem a legénység hasznos, kutató tagjaként repüljön a világűrbe. Kiderült ugyanis, hogy a nemzetközi űrállomáson elvégzendő közös kísérletben való részvételről is szó van. Így viszont – mint olvasható a hazai szakértők véleményében – a program végére az ár akár a 20 milliárd forintot is elérheti.

Szerintem van, aminek nem kell nézni az árát. Ahogy azt a túlzottnak tartott költségei okán bírált egykori Országimázs Központ vezetőjétől egy évtizede tudjuk, „karácsonyestén a nagymamától sem illik megkérdezni, hogy mennyibe került a mákos bejgli”. És ez valóban így van, bár lehet, hogy az ünnepek elteltével mégiscsak kérdőre vonja a családfő a nagyit, hogy miért költött olyan sokat. Ettől a külügynek aligha kell tartania.

Az is jó, hogy megint megy egy magyar ember az űrbe. Igaz, már annyian jártak előtte odafenn, hogy lassan olyan a helyzet, mint amikor egy magyar ember igyekszik megmászni a Mount Everestet, a Föld legmagasabb hegycsúcsát. Igen tiszteletreméltó teljesítmény. Igaz, már annyian értek fel a csúcsra, hogy két évvel ezelőtt nyolc és fél tonna otthagyt szemetüket kellett levinni utánuk a hegyről a helyi hegymászóknak. Persze ennek ellenére örülünk, ha egy magyar felmegy a világ tetejére. Már miért is ne, különösen, ha saját pénzén teszi. Annak is örülünk majd, kerül amibe kerül, ha Farkas Bertalan 1980-as űrutazása után mintegy 45 évvel ideig-óráig újból lesz magyar az űrben, bár ennek már hírértéke is alig lesz.

Ettől persze mi még büszkék lehetünk rá.

Ha nő vagy...

„Ha nő vagy, el kell fogadnod, hogy ugyanazért a munkáért kevesebbet fogsz kapni, mintha férfi lennél.”

A minap egy közösségi portál fórumán a férfiak és nők közötti fizetéskülönbségről értekeztek a felhasználók. Ott volt olvasható a fenti mondat, valaki meg is jegyezte, olyan jellemzően magyaros dolog, hogy a nőket háttérbe szorítják, munkájukat lenézik, aláértékelik. Megkerestem hát az Eurostat legutóbbi, 2016-os felmérésének eredményeit és kiderült, közel sem csak hazánkra jellemző ez a megkülönböztetés, sőt Magyarország még egészen jó helyen áll e téren hiszen a lányok, asszonyok „csak” 14 százalékkal keresnek kevesebbet óránként, mint a férfiak. Ha a legegyszerűbb számítást végezzük és bruttó 1000 Ft-al számoljuk egy férfi egyórányi munkabérét, akkor a nők esetében ez csak 860 Ft lesz és hol vagyunk még a nettó, vagyis a zsebbe, pénztárcába kerülő összegtől.

Az EU átlaga 16 százalék, vagyis a férfiak egyeurós bérével szemben a nőké csak 84 cent. A különbségek terén kiemelkedően élen jár Észtország, ahol egynegyednyi összeggel kapnak kevesebbet a nők, Csehország, Németország, Ausztria és az unióból már kilépett Nagy-Britannia. Mindegyik említett országban 20 százalék, vagy azt meghaladó a különbség a nemek közötti bérezésben. Lehet, hogy sokakat meglep majd, de a legkisebb bérek közötti különbség Romániában van, mindössze 5,3 százalék. Magyarország e téren nagyjából a középmezőnyben található.

Bár hazánkban a nők a törvények szerint – nagyon helyesen – azonos jogokkal rendelkeznek mint a férfiak, ennek valóságtartalmát erősen megkérdőjelezi a bérek közötti aránytalanság.

Salátaügy

Olvasom a minap, hogy megvolt az Ország Salátája választás. Sajnos erről olyannyira lemaradtam, hogy csak a végeredményről értesültem. Valahogy így voltam az Ország Kenyere, az Ország Tortája és az Év Fagylaltja választásakor is. Ki vagyok borulva, mostantól ugyanis az a salátakeverék, amit néhanapján eszem, labdába sem rúghat, mert én nem szavaztam.

Hogy olvasóim ne maradjanak le a tényekről, elmondom azt, ami számomra kiderült: egy közösségi oldalon lehetett voksolni három héten át az Ország Salátájára. Az első héten két salátaalapot, a jégsalátát és a római salátát választották befutónak a fogyasztók, a második körben a ropogós összetevők következtek, ahol a sárgarépa kapta a legtöbb szavazatot. Az utolsó felvonásban pedig az édes frisée (eddig egyáltalán nem ismertem, ha valaki ugyanígy van vele, elárulom, amit olvastam róla, hogy ez egy finoman csipkézett levelű, enyhén kesernyés ízű salátanövény) és a kukorica került ki győztesen.

Mostantól bizonyára azokban a boltokban, ahol az ezt a versenyt meghirdető cég termékeit árúsítják, ez lesz az Ország Salátája. Nyilván egy másik versenyen másik nyerne, de hát végül is a sportban is az a világbajnok, aki az adott versenyen a legjobb és az összes ellenfelét legyőzi. Aki pedig bár jobb lehetne a világbajnoknál, de ilyen, vagy olyan ok miatt nem indult a nagy versenyen, magára vessen.

Nincs ez másként salátáéknál sem.

A hála pénze

Október első keddjén elfogadta az országgyűlés az egészségügyi szolgálati jogviszonyról szóló törvény módosítását. Ez sok más mellett bűncselekménnyé minősíti a hálapénz fizetését. Újra. Mert, hogy el ne feledjük, a magyar parlament 2012 júliusában a korrupció elleni harc jegyében már szabályozta a borraivaló és hálapénz ügyét. Hogy milyen sikerrel, azt mindannyian tudjuk. Most egy három nap alatt megszületett törvénnyel zavarta meg az e téren évtizedek óta álló vizet a törvényhozás.

A hálapénz, vagy latinul paraszolvencia, amelynek hazai története közel háromnegyed évszázadra nyúlik vissza, az orvosok és más egészségügyi dolgozók részére fizetett pénzösszeg. Miután a II. világháború után még évekig nem volt egészségbiztosítása a lakosság nagy részének, az akkori hatalom gondolt egy nagyot és egyetlen tollvonással kiterjesztette a társadalombiztosítást majd' mindenkire. Ez a jelentős többletmunka, miután nem járt több pénzzel, feszültséget okozott az orvosok, nővérek körében, így hát 1952-ben az akkori állampárt egyik ülésén elfogadták Gerő Ernő miniszterelnök-helyettes indítványát, vagyis, hogy a gazdaság átmeneti nehézségei miatt tegyék borraivalós szakmává az egészségügyet. Csak az érdekesség kedvéért, az Orvosegészségügyi Szakszervezet akkori szégyenlős elnökének javaslatára a borraivaló elnevezést a hálapénz kifejezéssel váltották fel.

A hálapénz alattomos találmány, mert jószerével kiirthatatlan. Az egyes kormányok más-más társadalmi rendszerek hátterével sem tudtak vele mit kezdeni, pedig a hála pénzét – sokszor előre – adó éppúgy utálja, mint az azt szinte sohasem kapó orvosok tömege, de még a hálapénzes szakterületeken is rossz érzéssel fogadja el a zsebbe csúsztatott összeget a doktorok nagy része. De el kell, hogy fogadja, mert csak így élhet az általa elvárt és a sokáig tanult szakmája, hivatása megkövetelte életszínvonalon.

De most minden másként lesz. Már ha másként lesz. A parlament által kutya-futtában elfogadott törvény előírásai értelmében az orvosok a magyar viszonyok mellett kiemelkedő bérre számíthatnak a jövő évtől (hogy ezért mekkora árat fizetnek a doktorok és mi betegek, az a jövő kérdése) és ezzel egyidejűleg a jogszabály minden eddiginél súlyosabb büntetést helyez kilátásba a hálapénzt elfogadónak éppúgy, mint az őt ily módon megvesztegetőnek.

Nyilván sokan boldogan megfogadják majd a törvény előírását, de miután a hálapénzadás egy igen bizalmas tevékenység, hacsak fel nem jelentik egymást a felek, aligha derül ki, hogy a beteg adott, a doktor meg elfogadott kenőpénzt. Pedig ahogy bizonyára a józanul gondolkodók helyesnek tartják az egészségügyben dolgozók fizetésemelését, úgy remélik ezzel együtt a hálapénz megszűnését is.

De vajon elég lesz hozzá a törvény?

Balszerencsés webshoppingok

Nagy híve vagyok az internetes kereskedelemnek, élvezem, hogy az egész világ boltjaiban válogathatok és rendelhetem meg legolcsóbban mindazt, amire csak szükségem van. Eddig az ázsiai, többnyire kínai webáruházakról alakult ki a legjobb véleményem, ha gyorsan nem is, de amiért fizettem mostanáig nagyon olcsó és tisztességes minőségű terméket kaptam.

Sajnos nem mondhatom el ezeket a dicsérő szavakat a hazai internetes áruházakról, de lehet, hogy éppen csak egy balszerencsés sorozatba keveredtem. Először egy számomra fontos eszközt rendeltem meg, amelyért dőre módon előre is fizettem. Futottam is a pénzem után, mert a bolt csődbe ment és végül én voltam a rendőrségi ügyé vált történetben az utolsó, akinek az ügyvédi felszólításra visszafizették a termék árát. Az elmúlt egy évben szükségem volt egy búvárszivattyúra, amelyről csak a külső, sértetlen csomagolás után derült ki, hogy a gyári doboza megbontott, és két olyan tartozék is hiányzott belőle, amely nélkül csak dísz lehet a készülék és amely alkatrészekért hosszas, a végén jogi út meglebegtetésével vívott küzdelemben értem el sikert. Nem jártam jól a születésnapomra kapott és interneten megrendelt villanyborotvával, amelyet csak többszöri levélváltást követően, majd három héttel a jelzett időpontnál később szállítottak ki, vagy a fürdőszobapolccal, amelynek nyolc napra vállalt szállítási határideje váratlanul másfél hónapra változott.

Legutóbb a számítógépem merevlemeze kezdett haldokolni és pótlására egy jó nevű gyártó termékét rendeltem meg. Ez utóbbi szállításának gyorsaságát elismeréssel nyugtázhattam, nem így az eredeti és bontatlan csomagolásban érkező terméket, amely hibás volt. Közel két héten át e-mailekkel bombáztam az eladót, hogy ugyan cserélje már ki a hibás terméket, mert hogy el ne feledjem, a cégnek telefonja nincs, csak elektronikus levélben tarthattam velük a kapcsolatot. Végül a harmadik héten sikert értem el, a gépemben végre ott dolgozik az új winchester.

Nyilvánvalóan a webáruházak zöme pontosan, időre teljesít és eseteim csak balszerencsés kivételek.

Na de ennyi?

Sokat mondó illatok

Először azt hittem, hogy kacsza, nem pekingi, vagy pirosra sült bőrű pecsenye, hanem hírlapi, amit manapság már inkább fake news-ként, álhírként illik emlegetni. Joggal gondoltam erre, mert miközben a régi időkben honos hírlapi kacsák többnyire nyaranta, a hírekben szegény uborkaszezonban kaptak szárnyra, addig most már évszak nélküli lett az álhírgyártás. De, hogy visszatérjek témámhoz, a mostani beszámoló, amit kacsának véltem, egy szavahihető nemzetközi hírportál komoly hírei között látott napvilágot.

Egy 2000 válaszadóval készített felmérésből derült ki, hogy a megkérdezettek 38%-a évente legfeljebb egyszer vagy még ritkábban mossa ki az ágyhuzatát. S nehogy bárki is azonnal tiltakozzon mondván, hogy egy magyar ember ilyent sohasem tenne, gyorsan hozzáteszem, mindez Nagy-Britanniában van így. Igaz, ismerek nem egy olyan magyar embert, akinek a nappali szaga is erőteljes élményhez juttatja az ő illatját elviselni kényszerülőket, vagyis azt gondolom, mindez nemzetközi és bármennyire is okosodik a világ, bármennyit is tanulnak az emberek az iskolában, vagy a média felvilágosító írásaiból, műsoraiból, a higiénia igényét életének útjára vagy viszi otthonról magával az ember, vagy nem.

Nem akarom finnyásabb olvasóim undorát a végsőkéig fokozni, de nem kell túl nagy fantázia ahhoz, hogy az ember elgondolja, miféle bűz, mennyi szenny segítheti pihentető álmához az ilyen ágyneműben szunnyadót. De visszatérve a brit felmérésre, a megkérdezettek 18% százaléka farmerét is rendszertelenül mossa. Itt azért gyors felmentést adok brit barátainknak, mert máshol sem mossák azt gyakrabban és például amikor egyszer egy farmereket gyártó neves cég vezetőjét megkérdezték, hogy milyen gyakran kell kimosni a farmernadrágot, nemes egyszerűséggel csak annyit mondott: soha. Ehhez képest a ritkán mosás is messze többszöri alkalmat jelent. Jó hír viszont, hogy a nők többsége alsóneműjét minden viselés után kimossa, bár a férfiak e téren erősen alulteljesítenek, mert egynegyedük csak minden ötödik viselés után mos alsónadrágot. Igaz, ezek a derék urak messze jobbak belfasti társaiknál, mert az ottani férfiak közül minden hetedik csak legalább tíz alkalommal történő használat után vesz tiszta alsóneműt. Még jó, hogy ilyent mifelénk még feltételezni sincs okunk.

Mielőtt a kiváló beleélő képességgel megáldott olvasóim e pontnál végképp abbahagynák az olvasást, gyorsan elmondom, jó hír ugyanakkor, hogy a felmérés szerint a fiatalok kevésbé túrják a koszt, többet tisztálkodnak, gyakrabban vesznek magukra tiszta alsóneműt és ruhát idős polgártársaiknál. Ugyanakkor az is a felmérés ténye, hogy arrafelé zoknit vagy harisnyát is napokig viselnek az emberek, ráadásul a válaszadók egyötöde csak tíz nap után mossa azt ki.

Mit mondjak, nem lehet könnyű a tisztaságnak e különleges illatát elviselni.

Angyalcsinálók kora

Abortuszellenes nyilatkozatot írt alá mintegy harminc másik országgal együtt Magyarország. A nyilatkozatot hazánk mellett Európából csak Fehéroroszország és Lengyelország írta alá. Ez utóbbi országban a helyi alkotmánybíróság a közelmúltban mondta ki a teljes abortuszellenességet azzal, hogy még a beteg magzatot is tilos elvetetni. Ezzel lányok, asszonyok, egész családok életét tehetik tönkre.

Most egyik tüntetés követi arrafelé a másikat, sok lengyel nő nehezményezi, hogy ezúttal is főleg férfiak döntöttek az ő és családjuk életéről és ugyancsak sokan – nem véletlenül – a már korántsem oly mélyen vallásos ország katolikus egyházi vezetőire haragudtak meg. Ennek számtalan jelét is adták a demonstrálók, miséket szakítottak félbe, és tiltakozó transzparenszeket emeltek az oltárok elé, amiért az egyház döntött helyettük az ő életükről.

Az autokrata vezetők egymást figyelve, egymásnak példát adva igyekeznek számtalan területen korlátozni az egyének jogait. Pedig talán a felvilágosult 21. században, ahol a tudomány, a technológia, az orvostudomány már igen magas szinten jár, és ahol kivívott, megszerzett jogaik vannak az embereknek és elvileg a nők egyenjogúak a férfiakkal, másként kellene ehhez az igen érzékeny kérdéshez hozzájárulni. Magyarországon a lengyel tiltakozások nyomán elhangzott, hogy a magyar kormány nem akar a már most sem enyhe abortusz-törvényen szigorítani. Most. Talán még nem.

Miközben a világ túlnépesedéssel, klímaváltozással, vízhiánnyal küzd és emiatt a következő generációknak ma még alig elképzelhetően nehezebb, rosszabb élete lesz a miénknél, középkori döntések születnek. Pedig a nők legalább olyan okosak, mint a politikusaik, képesek eldönteni, akarnak-e terhességet, gyereket, vagy sem és arról is felelősséggel tudnak dönteni, hogy megszülik-e a sérült, esetleg életképtelen gyermeküket, vagy idejekorán az abortuszt választják.

Akik pedig valamilyen ok miatt nem vállalják a nem kívánt terhességet, joggal elvárják, hogy a testüket, életüket ne valamilyen titokban ügyködő koszos kezű angyalcsinálóra kelljen bízniuk, mert néhány magas posztra keveredett farizeus visszaélve hatalmával így látja jónak.

Komoly játék

Egy ideje többnyire már csak tematikus csatornák műsorait nézem, szóljanak azok a természet-ről, állatvilágról, a világűr meghódításáról, csillagászatról, különleges mérnöki munkákról, óriásgyárakról, építkezésekről vagy öreg autók megmentéséről. Kerülöm a tévés híradókat, különösen az agymosásra berendezkedetteket, a hamis híreket gyártókat, a hatalom propagandistáit.

Korábban, vagyis évtizedekkel ezelőtt, amikor még csak egy televízió volt hazánkban, legfeljebb két csatornával, számtalan érdekes oktató, művelő, felvilágosító és kulturáltan szórakoztató program volt látható a Magyar Televízióban. Tévéjátékok sorát láthatta a néző, olyanokat, amelyek kiváló irodalmi alkotásokat dolgoztak fel és a történetek szereplőit fantasztikus színészek alakították.

Pár hónapja belefutottam egy ilyen tévéjátékba az egyik még meglepő módon élvezhető filmeket is adó hazai csatorna műsorában. A messziről jött ember című tévéjátékot olyan színészsóráások és olyan kiváló művészek játszották, mint Tolnay Klári, Őze Lajos, Páger Antal, Csomós Mari, Kútvolgyi Erzsébet, Moór Mariann, vagy Szombathy Gyula. S bár a történet nem különleges, csak emberi, mégis a jószerével egy térben játszódó esemény odabilincselte a tévé elé.

Ma nemigen találkozni hasonló tévéjátékokkal. A hazai kereskedelmi tévék zömében valóságshow-kat adnak, vagy végeláthatatlan és semmi sem történik benne sorozatokat, meg amerikai filmeket. Őszinte tisztelet a ritka kivételnek. A tévéről kezdetben azt tartották a szakemberek, hogy általa műveltebbé válhat az emberiség, mert eszközeivel képes nevelni, oktatni, és kulturáltan szórakoztatni.

Vajon hol rontottuk el ezt is?

Nézeteltérés

Tizenhetedik éve vagyunk tagjai az Európai Uniónak. Voltunk mi már más társulások részesei is, hiszen elég csak a legtöbbek által ismert államszövetségre az Osztrák-Magyar Monarchiára gondolni, vagy a KGST-re, a Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsára és a Varsói Szerződésre.

A történelemből, irodalmi alkotásokból tudjuk, hogy ősünk többnyire ki nem állhatták a monarchiát. A KGST-ről sokan rendelkezünk emlékekkel, hiszen ez a tervutasításon alapuló gazdasági rendszer az átlagember számára a hiánygazdálkodást, az üres boltokat jelentette.

Napjainkban annak az európai szövetségnek vagyunk a tagjai, amelynek sok más mellett alapvető céljai, a közös értékrend, a tagállamok belső törvényeit tiszteletben tartó közös jogrend, a közös valuta és főleg a szolidaritás. Remek példa erre a tagállamok összeadott pénzéből nyújtott számtalan irgalmatlanul nagy összegű támogatás, amelyeket a szövetség a kevésbé fejlett országok felzárkóztatására, vagy a gazdaságilag bajba jutott államok megsegítésére fordít.

A magyar emberek nagyobbik fele ma már általában úgy nyilatkozik, hogy inkább az unión belül, mint kívül szeretné látni az országát. Teszi ezt annak ellenére, hogy a már több mint egy évtizede uralkodó hatalom – a gazdasági és más előnyök ellenére – folyamatosan és olykor igen durva stílusban hergeli a lakosságot a szövetség ellen. De míg például a migránsokkal riogatással a magyar lakosság legnagyobb részét sikerült az idegenekkel szemben elutasítóvá tenni, addig az ország és az állampárt vezetőjének, politikusainak az Európai Unióval szembeni mind ellenségesebb kinyilatkoztatásai alig vannak hatással a magyar társadalomra. A legújabb felmérés szerint ugyanis a legerőteljesebb EU-szkeptikus államok sorából, az uniót leginkább hasznosnak tartó országok közé került hazánk. A statisztika szerint még 2009-ben a magyarok csak alig több mint harmada ítélte hasznosnak az EU-tagságot, 2019-re ez az arány közel 90 százalékos lett. Ennél nagyobb mértékben egy országban sem nőtt az EU népszerűsége.

A szövetség sok más előnye mellett megszoktuk, hogy az ország majd' fél évtizednyi bezártsága után szabadon utazhatunk amerre akarunk, vagy költözhetünk egy számunkra kedvezőbb életfeltételeket kínáló tagállamba, vállalhatunk ott munkát, ahogy azt is, hogy sokfelé egy értékálló közös valutával fizethetünk. A forintunk értéktelenedése mutatja ez utóbbi hasznosságát.

Ahogy a felmérésből kiderül, a kormány minden igyekezete ellenére a magyaroknak csak 11 százaléka értékeli negatívan az EU-t. És bár tudjuk, hogy a jelenlegi kurzus vezetői úgy félnek a közös valutától, mint ördög a tömjénfüsttől, az euró támogatottsága is számottevően nőtt, tavaly már a magyar emberek 70 százaléka várta a stabil pénzt.

Valószínűleg nem a többség téved.

Kifizetések

A közelmúltban jelent meg annak a közvéleménykutatásnak az eredménye, amely szerint a magyar polgárok 72 százaléka egyetért, vagy hajlik egyetérteni azzal, hogy az Európai Unió kösse össze az uniós forrásokból való részesedést a jogállamiság és a demokratikus értékek tiszteletben tartásával. Az ellenzők aránya ehhez képest igen csekély, a válaszadók egyötödét sem érte el.

Azt a hazai hírekből tudjuk, hogy a magyar állampárt politikusai a velük azonosan gondolkodó lengyel társaikkal egyetemben igen ellenségesen állnak ehhez a kérdéshez. A politikával csak felszínesen foglalkozó választópolgárnak nagyon nehéz ehhez hozzászólnia, különösen akkor, ha a jogállamiság kifejezést jogilag kell értelmeznie. Messze más a helyzet, ha az említett választópolgár már a saját bőrén érzi a jogállamiság hiányát, például ha országában egyszemélyi vezetés van, ha a rendőrség, ügyészség, bíróság, alkotmánybíróság, a közpénzből busásan kistafírozott közszolgálatinak beállított sajtó és más intézmények nem függetlenek az említett vezetőtől és pártjától, ha az állampárt politikusaira, kegyeltjeire más szabályok vonatkoznak, mint rá, a nép egyszerű gyermekére.

Jogállamiság kérdése az is, ha az említett országban a választási törvényt úgy szabályozza a túlhatalommal rendelkező parlamenti többség, hogy az aránytalan, vagyis nem tükrözi a valóságos választói akaratot, ahol a szavazatok kisebbsik része is elegendő az újabb teljhatalomhoz.

Az Európai Unióról szóló szerződés 2. cikke értelmében a jogállamiság az EU alapvető értékeinek egyike. Ennek igen régóta nem tudtak, vagy nem akartak érvényt szerezni a tag-államok. A minap viszont az EU intézményei megállapodtak a jogállamisági mechanizmust szabályozó rendelet szövegéről, amely lehetőséget teremt arra, hogy ne csak konkrét korrupció vagy az EU-s források eltérítése (magánkézbe kerülése) miatt lehessen eljárást megindítani, de a tágabb jogállamisági problémákra is lehessen a szabályokat alkalmazni.

Rossz hír ez a magyar kormánynak, amely a kifizetések e feltételrendszerhez kötését foggal-körömmel ellenezte, de valószínűleg emiatt is csak a már említett polgárok húzzák a rövidebbet.

Világverő rohamivók

A WHO egy nem régi felmérése szerint a 15 éves magyar fiúk világelsőek a rohamivásban, a lányok pedig a harmadik helyet vívták ki ebben az igen kétes dicsőségű versenyben. A minap az egyik rádióműsorban egy addiktológus, vagyis szenvedélybetegekkel foglalkozó orvos hívta fel a figyelmet arra, hogy ma már a fiatalok körében a rohamivás nagyobb problémát jelent, mint a drogfogyasztás. E cseppet sem dicső eredmény ezért is jelentős, vagy inkább elkeserítő, mert a tizenévesek alkoholizálása nem magyar jelenség, egy európai iskolai alkohol- és drogfelmérés eredménye szerint ötből négy 15-16 éves már próbált ki alkoholos italt, vagyis hatalmas e versengés mezőnye.

A rohamivás kifejezés öt adag ital gyors elfogyasztását, nagyjából 100-130 gramm alkohol bevitelét jelenti a szervezetbe. Az is kiderült, hogy míg az iszákossághoz vezető út alapozását Európában a legtöbb helyen sörivással, addig idehaza röviditalokkal kezdik a fiatalok, például vodkával, whiskyvel, konyakkal, ginnel. A pálinka inkább a középkorúak és idősebbek itala, amelyek minél több fogyasztásához a kormányzat lelkes biztatással és a maga által gerjesztette pálinkaforradalommal, valamint a pálinka-szabadságharccal járul hozzá. Ez utóbbi azt jelenti, hogy a kormány minapi döntése értelmében január elsejétől sem az otthoni magánfőzés, sem a bérfőzés után nem kell majd adót fizetni.

Az új szabályok szerint a jövő évtől minden nagykorú, gyümölcsstermesztő magyar állampolgár, háztartásonként, adómentesen, évente 86 liter gyümölcspárlatot főzhet le magánfőzésben. A pálinkafőző magánszemélyek nem értékesíthetik a párlatot, de családtagjaik és vendégeik fogyaszthatják az alkoholos italt.

Így, ha elfogynak a divatos röviditalok, legalább lesz mivel pusztítaniuk magukat a tizenöt éveseknek.

Európa falova

Nagy híve vagyok a szabadságnak ezen belül a gondolat- és szólásszabadságnak, de nem a szabadosságnak, a féktelenségnek, a mások kárát, fájdalmát okozó erkölcstelenségnek, az értelmes és szükséges törvények be nem tartásának. Szabadságszerető vagyok, de van néhány terület, amellyel nemigen viccelődnék. Ilyen például a vallás, amely emberek sokaságának fontos és emiatt e témára hallatlanul érzékenyek is. Soha senki vallási meggyőződésén nem csúfolódnék, hitéért nem ítélném el.

Azt gondolom, hogy az a terrorhullám, amely újból kibontakozni látszik Európában, és amelyet egy párizsi történelemtanár váltott ki azzal, hogy a szólásszabadság illusztrálásaként Mohamed-karikatúrákat mutatott a tanulóknak, súlyos hiba volt. Hibájáért szörnyű módon az életével fizetett. Valószínűleg az ugrásra kész gyilkosok csak az alkalomra vártak és ha a történelemtanár nem teszi, amit tett, találnak más okot. Mert a vallási szélsőségesek, a maguk hitét egyedül üdvözítőnek találók és azt vérrel, vassal a világra rákényszeríteni akarók minden alkalmat megragadnak hitük nevében a gyilkolásra.

Vallom, hogy segíteni kell a bajbajutottaknak, menedéket adni az életükért menekülőknak, de hiszem azt is, hogy azokat az embereket, akik a befogadók szabályait nem tartják be, akik nem akarnak beilleszkedni a sok évszázados hagyományok, viselkedési szabályok és az érvényes törvények előírta rendbe, gyorsan vissza kell küldeni oda, ahonnan érkeztek.

Ma Európa számtalan országa fogad be menekülteket, miközben a világ olyan rossz irányba fordult, hogy az életüket féltő menekülők és megélhetési, vagy gazdasági migránsok tömege egyre csak duzzadni fog. Ebben közrejátszik az elmaradott országok és általuk az egész világ túlnépesedése, a klímaváltozás okozta éhínség és nyomor, az egyes területeket már most is sújtó vízhiány. A befogadó országok rengeteg pénzt fordítanak arra, hogy a náluk letelepedők szállást, ellátást kapjanak, megtanulják a hivatalos nyelvet, oktatják őket és álláshoz is juttatják. Már ha van szakképzettségük és hajlamuk a munkára. Sajnálatosan sok országban nőnek fel generációk úgy, hogy egyetlen családtag sem dolgozik rendszeresen és emiatt napról napra tengetik az életüket. Ilyen környezetben könnyedén szökken szárba a szélsőséges eszme. Hívei útra kelnek, hogy egy békés, szemükben visszataszítóan szabad és gazdag világ polgárainak vigyék el a poklot. Ma már nem lehet mindezt egyetlen tollvonással megoldani. Marad a kitartó nevelés, az elvárások betartatása, ellenőrzése és a szélsőségesek kíméletlen üldözése.

Tróját egy óriási falóba rejtett katonákkal foglalták el. A menekültként érkező terroristák a trójai falóba rejtett harcosok mai megfelelői.

A történelemből tudjuk, hogy nagy hiba volt a falovat Trójába bevontatni.

Szóváltás

– Mit nyomul rám, mit nem ért azon, hogy tartson távolságot? Ott a földön a matrica, hogy odaálljon. Hát álljon is oda, vagy még messzebb tőlem. Emtéká, ember, emtéká!

– Mi van, mit emtékázik itt nekem?! Abszolút nem érdekel, hogy maga kinek szurkol, amúgy is mit érdekel engem az MTK, én amióta az eszemet tudom, a Fradinak drukkolók. Még hogy MTK!

– Kit érdekel, hogy maga kinek drukkol, meg kinek a meccsére jár ki, én aztán biztosan nem erről beszélek. Ember, maga nem tudja, hogy mit jelent az emtéká, minek a rövidítése az m, a t és a k? Akkor, amikor minden a COVID-járványról szól, amikor a vízcsapból is koronavírus folyik? Na persze egyelőre még csak úgy, képletesen.

– Ne nézzen már gyengeelméjűnek, ne is beszéljen velem úgy, mintha az lennék! Amúgy, ha kíváncsi rá, megsúgom, eszembe sincs meccsre járni, nem kínozom én ezzel magam, csak megszokásból szurkolók a Fradinak, apám is nagy fradista volt. Szóval mi van a maga híres emtékájával, mi az maga szerint, ha nem egy focicsapat?

– Na, csak hogy tanuljon és máskor ne álljon a nyakamra itt a boltban a pénztár előtti sorban, elmondom, hogy az emtéká a hármas szabály rövidítése, úgymint maszkviselés, távolságtartás, kézmosás. Ha ezeket betartja, talán még maga is elkerülheti a vírust. De maga az orrát most is kint hagyta a maszkból, itt liheg a nyakamba, vagyis nem tart távolságot, azt meg ezek után nem is feltételezem, hogy ha hazamegy rendesen megmossa a kezét.

– Ne sértegetsen, persze, hogy rendszeresen mosok kezet, ez csak természetes. Na lépjen már arrébb maga emtékás, fizessen és húzzon el, ne velem foglalkozzon. Még hogy emtéká, hogy miket ki nem találhatnak egyesek!

Diószedés

– Összeszeded?

– Össze.

A két szomszéd elkeseredve nézte a hatalmas diófa alatt sokasodó nyálkás-fekete diószemeket. A fiatalabbik a maga fájáról lehullottakat két éve már csak azért gyűjti össze, hogy elégesse, vagy a kukába hajítsa, de az öreg nem adta fel ilyen könnyen. Igaz, a tavalyi termésnek is csak alig harmada volt használható, törte is egész télen a diókat, hogy hozzájusson felesége kedvenc csemegéjéhez és az idei termés sem kecsegtetett több örömmel, sikerrel.

– Ez az átkozott fűrőlégy! Teljesen tönkreteszi a termést. Mind csak szemét, nem is érdemes foglalkozni vele. Na, jó szórakozást – köszönt el a fiatalabbik és fejcsóválva ment be a házába.

Az öreg nekiállt egy kupacokba összegereblyézni a sok levelet, meg a rekordmennyiségűnek tűnő diót, majd nehézkesen lekuporodott a parányi kis hokedlijára és elkezdte összegyűjteni a vizes, nyálkás, megfeketedett burkából ki nem pergett diószemeket. A monoton munka közben azon járt az esze, hogy két évvel ezelőtt ő még csak nem is hallott a nyugati dióburok-fűrőlégyről, amely nem a diót, hanem – ahogy a nevében is benne van – a zöld burkát támadja meg, rakja bele tömegével az utódjait és teszi ezzel tönkre a termést. Lett is ára a dióbélnek, lassan olcsóbb az arany, mint a karácsonyi diós bejglibe való dió. Aztán eszébe jutott, hogy az asszony meg a lakásban telelni akaró ázsiai márványospoloskák tömege ellen vív kíméletlen harcot, pár éve meg a harlekinkaticák leptek el mindent, szerencsére mostanában nem nagyon látni őket.

– Merre tart ez a világ? – ötlött fel az öreg fejében a megválaszolhatatlan kérdés. Olyan lények vándorolnak hozzánk, amilyenekkel korábban sohasem találkoztunk, olyan vírus fertőzi, pusztítja a világ emberi népességét, amilyenről eddig talán csak a szakemberek tudtak és nincs megállás, ha ezeket ki is védjük, el is pusztítjuk, jönnek majd újabb bevándorló rovarok, súlyos betegséget okozó vírusok.

Nagyot sóhajtott, ránézett az iszamós dióburokuktól szurokfekete kezére és tovább rakosgatta hálós zsákjába a diókat. Hátha lesz köztük jó is.

Elnökök

Nem állítom, hogy aludni sem tudtam az idegességtől, de tény, hogy az átlagosnál jobban érdekelt az amerikai elnökválasztás, az hogy ki lesz az USA 46. elnöke. Az izgalmakra az adott okot, hogy jelenleg egy olyan – finoman fogalmazva – furcsa ember vezeti a világ legmeghatározóbb hatalmát, akinek az elmúlt négy évben a világpolitikában produkált ténykedése akár még egy újabb világháború kirobbantásának eshetőségét is magában hordozta. Szerencsére a rivális országok vezetői közel sem azt figyelték mit mond, hanem hogy ki mondja.

Mifelénk azért is vetett nagyobb hullámokat az amerikai elnökválasztás, mert a hivatalos magyar politika azt az elnökjelöltet támogatta, mégpedig feltűnő vehemenciával, aki beszédeiben, megnyilvánulásaiban, Twitter-üzeneteiben számtalan esetben bizonyította érzéketlenségét, autoriter hajlamát, veszélyességét és tudatlanságát. (Finnországot például Oroszország részének, Venezuelát pedig az USA egyik tagállamának hitte).

A hivatalos magyar álláspont ezúttal is eltér a magyar polgárok többségének véleményétől. A választást megelőzően az egyik európai hírtelevízió számára készített reprezentatív felmérés szerint a magyaroknak csak negyede vélte úgy, hogy hazáknak jó lenne a most leköszönő elnök újraválasztása. Minden harmadik megkérdezett viszont az ellenfelét látta volna szívesebben a Fehér Házban.

Érdemes megemlíteni, hogy míg a hatalmat elengedni nagyon nem akaró amerikai elnök zavaros tevékenységével Magyarország egyszemélyi vezetője illiberális államának megvalósításához ad egyfajta erőteret, addig az időközben megválasztott új elnök kimondott célja, hogy másokkal együtt megtalálja a megoldást arra, hogyan lehet megvédeni a világot az autokrata, korrupt és illiberális elveket hirdető rezsimekkel szemben. (Mielőtt a szokásos sértésnek szánt „ballib”-et kezdené emlegetné valaki is, gyorsan hozzáteszem, hogy míg a liberális demokráciában az egyén szabadsága a legfontosabb politikai cél, addig az illiberális demokrácia egy olyan kormányzati rendszer, amelyben „a polgári szabadságjogok hiányosságai miatt a nép hatalma korlátozott”).

Azt nem tudhatjuk, hogy békés lesz-e a hatalomátadás, -átvétel, mert a leszavazott elnök nehezen viseli kudarcát, olyannyira, hogy többször is magát hirdette ki győztesnek, de a világnak cseppet sem mindegy, hogy egy, a saját forrongó hazájában is békére törekvő ember irányítja-e a világ legerősebb hadseregével rendelkező államát, vagy valaki, aki bármi áron is, de be akarja írni nevét a világtörténelembe.

Azt ma még nem sejthetjük, hogy merre tart majd az Egyesült Államok és mi lesz ebből a hasznunk, vagy kárunk, de január 20-án, az új elnök beiktatásakor elmondhatjuk, hogy egy akarnok, önkényre erősen hajlamos vezetővel lett kevesebb e sártekén.

Ne legyen kétségünk: nélküle is túl sok marad.

Célpontok

A koronavírus-járvány miatt elrendelt, este nyolckor kezdődő kijárási tilalom egyik hozadéka számomra, hogy edzés, szabadban tartózkodás helyett az egyik kábelszolgáltató lekérhető tartalmaiból nézek sorozatokat. Legutóbb a Diane védelmében (eredeti címén: The good fight) című jogi, politikai sorozat keltette fel érdeklődésemet. A film egy többségében afroamerikai munkatársakból álló ügyvédi iroda működését mutatja be, cseppet sem mellesleg a most még hatalmon lévő elnök – nem is egyszer rájuk vetülő – árnyékában.

A valósággal erős köszönőviszonyban lévő történet több epizódjában is szó esik a választásokat, egy-egy vállalati irányvonalat, vagy éppen egy ítéletre készülő bíró döntését befolyásoló, úgynevezett microtarget (mikró cél) technológiáról, vagy a micromarketing módszerről. Ennek lényege, hogy személyre szabott hírekkel, álhírekkel, fake news-okkal, deepfake-ekkel, vagyis hamis valóságra épülő médiarendszerrel befolyásolható a társadalom bármelyik területe, a megrendelő által megkívánt módon alakítható a célcsoport véleménye, például sok más mellett a politikai beállítottsága, vagy vásárlási szokása is.

A micromarketing, vagy mikrocélzás egy olyan marketingstratégia, amely felhasználja az emberek személyes adatait, kis csoportokba sorolja őket, hogy elérje a kívánt célt. Például ösztönözhető vele egy sikertelenebb termék megvásárlása, egy szavazás végeredménye, egy befektetés kelendősége, vagy éppen befolyásolhatók a személyes kapcsolatok is. Vagyis miközben az egyén abban a hiszemben él, hogy tudja mit csinál, mert ő dönt a dolgairól, a valóságban valakik valahonnan ravasz módon irányítják, változtatják meg véleményét, beállítottságát. Mindehhez a megcélzott csoportot (amely lehet néhány ember, vagy akár nagyobb tömeg is) tudományos és statisztikai elemzésekkel demográfiai, vallási, politikai és sok más célcsoportra osztják. Aztán célzottan jöhetnek a néha valóságos, néha valóságosnak tűnő álhírek, hamis valóságok.

Ne higgyük, hogy ez csak Amerikában működik. Ha nyitott szemmel nézzük megszokott, gyakran felkeresett közösségi vagy más portáljainkat, rájöhethetünk, bennünket is hasonlóan manipulálnak.

Kivédhetetlenül.

Jelszó

– Élni barátom! Élni és élni hagyni!

Az erőteljes hangra figyeltem fel a patika előtt összegyűlt, a bejutásra türelmesen váró emberek között. Mindaddig nemigen hallgattam a két idősebb úr társalgását, nem nagyon érdekelt mit mondanak, miről cserélnek eszmét, de ez a mondat felidézte kiskamaszkorom (szüleim sok pénzét felemésztő) németóráinak egyikét, amikor is egykori nyelvtanáromtól, a kedvenc nyelvéből tanúsított tudatlanságom miatt szomorú sorsú Edit nénitől hallottam először: leben und leben lassen!

A fentebb magyarul és németül is idézett mondatot ma sokan a liberalizmus alaptézisének tartják, és egyidősnek az eszmével is. Ez utóbbiban van igazság, mert mint majd kiderül, a sokak által ismert mondat egy 1798 októberében bemutatott színmű részére íródott, míg a liberalizmus, mint a személyes szabadságon és törvény előtti egyenlőségen alapuló eszme gyökerei a felvilágosodás korának hajnalára tehető, vagyis ténylegesen kortársak.

Szerencsénkre manapság némi kutakodással szinte minden megtalálható a világhálón, így aztán rábukkantam az idézett mondat eredeti szövegkörnyezetére is. Egy irodalommal foglalkozó portálon olvasható információ szerint a német költő, drámaíró, filozófus és történész Friedrich Schiller Wallenstein-trilógiájának első részében mondja az első vadász, Tilly grófról: „A pénze, az már szentigaz, / Hogy elfogyott vala, / De élni és élni hagyni, / Ez volt a jelszava”.

Az emberiség történelmé során mindig voltak hódítók és leigázottak, vezetők és vezetettek, uralkodók és alattvalók, kormányzók és kormányzottak, de az élni és élni hagyni eszméjének talán még soha nem volt akkora súlya – és igény iránta – mint a fejlett 21. században.

Kár, hogy ennek fontosságáról sokakat még most is győzködni kell.

Reggelre megtudjuk

„Sötét az utca, kihalt a város, reggelre megtudjuk ki lesz a káros...”

Este fél kilenc van, állok az ablaknál, nézem a máskor oly forgalmas, zajos utat, ahol ha ritkábban, de még éjjel is megy mindenféle zörgő, berregő, csörömpölő jármű, elsiet egy-egy gyalogos. Most semmi és senki sem mozog. Kísérteties.

Este nyolctól kijárási tilalom van. Állok és nézem a mozdulatlan világot, miközben fülemben motoszkál a sok évtizeddel ezelőtt Korda György által előadott népszerű dal refrénje, amely bár egy börtönből éppen szabadult nehézfiú megnyilatkozása, mégis valahogy jellemzi az elem táruló képet. Az emberek javarészt otthon, vagy ahogy a rendelet is szól tartózkodási helyükön időznek, az utcán csak engedéllyel, nyomós indokkal lehet lenni, menni egyik helyről a másikra. Mint olvasom, akadtak, akiket már meg is büntettek, mert fittyet hánytak a rendeletre, például a lakásuktól a megengedett 500 méternél is távolabbra sétáltatták kutyájukat.

Személyesen ugyan csak egyszer találkoztam egyikükkel, amit félelmetes fegyverét lóbálva a kisváros dohányboltjából igyekezett a járőrök felé, de fotókon többször is láttam, hogy terepszínű öltözékükben, kézben tartott géppisztollyal katonák is járőröznek. Ha az esetleges fosztogatóktól óvják a törvénytisztelő polgárokat, akikre máskor szerényebb fegyverzettel felszerelt rendőrök vigyáznak, akkor talán még elfogadhatónak is tartanám látványukat, de miután Magyarországra nem jellemző a fosztogatás, inkább erőfitogtatásnak, túlkapásnak érzem a katonák kivezénylését. De ha már menniük kell, legalább ne lenne kezükben a géppisztoly, attól ugyanis a vírus aligha hátrál meg, legfeljebb a békés lakosokra hozzák rá a frászt.

Párom – aki időközben mellém állt és együtt néztük tovább az idegesítően nyugalmas városképet – azt mondta, remélte, hogy gyermekeinknek sohasem kell majd megismerniük a kijárási tilalom fogalmát. Bár ő nem emlékezhet rá, nekem ‘56-ban, nyolcévesen már beleégett a tudatomba az oroszok visszajövetelével egyidejűleg elrendelt tiltás félelme, keserű íze.

Most nincs Európában háború és Kelet-Ukrajnán kívül fegyveres konfliktus, viszont az emberiséget megtámadta egy láthatatlan, de annál kíméletlenebb fegyverzettel rendelkező ellenség, a koronavírus. Ma még nincs ellene gyógyszer, sem a megelőzését segítő vakcina. Marad a távolságtartás, a befelé fordulás, az óvatosság és az igyekezet a túlélésre. S hogy ez a kijárási tilalom más, mint amit elődeink, vagy közülünk az idősebbek már akár nem is egyszer elszenvedni kényszerültek, jól mutatja, hogy a dallal ellentétben nem sötét, csak kihalt a város.

Sajnos reggelre most is megtudjuk, hogy közülünk hány lesz a „káros”.

Beszédhibáink

Közismert tény, hogy a magyar nyelv rendkívül nehéz. Tanúsítják ezt azok a külföldiek, akik kíváncsiságból, valamilyen céllal, illetve szükségből akarják, vagy kénytelenek tanulni a magyar beszédet.

Mi magyarok viszonylag jól elboldogulunk a nyelvünkkel, ritka kivételtől eltekintve szépnek is tartjuk azt. Nehézségét és különlegességét az is jól jellemzi, hogy míg például egy német anyanyelvű embernek könnyebb a dolga, ha angolul akar tanulni, vagy fordítva, mert mindkét nyelv a germán nyelvcsalád tagja sok hasonlósággal, átfedéssel, vagy egy újlatin nyelvcsaládhoz tartozó anyanyelvű az olasz, spanyol, vagy portugál nyelvet, a szláv nyelvek egyikét beszélő egy másik szláv nyelvet, addig a magyar nyelvhez kevés hasonló támasz van.

Sajnálatos módon bár meglehetősen jól értjük egymást, hallatlanul sokan használjuk írásban helytelenül a magyart. Ez vonatkozik a kifejezésekre, mondat szerkezetekre, arra hogy sokan és sokszor használjuk rosszul a jelzőket, a határozókat, az alany és állítmány egyeztetését és még számtalan más hibát is elkövetünk. Nyelvünk szépsége és erőssége, hogy ennek ellenére mindezek nem okoznak gondot, ha valakivel beszélgetünk, meg fogjuk érteni egymást. Az már más kérdés, hogy a másik gondolatát, érvelését, kérését is megértjük-e, mert ez egyáltalán nem nyelvi, nyelvtani kérdés.

Sokan a Facebookon osztják meg véleményüket, érdekesnek ítélt dolgaikat, egyre gyakrabban látványos, színes felületeken. Ilyenkor aztán elgondolkodhat az olvasó a magyar nyelv és nyelvtan bonyolultságán, hiszen sokszor – mély tisztelet a kivételeknek – olyan elemi hibáktól hemzsegnek az indulatosan odavetett, vagy gondosan megfogalmazott szövegek, mint például az ige és igekötő helytelen használata. Tapasztalhatjuk: ahogy beszélni, úgy magyarul helyesen írni is nehéz.

Éppen ezért, ha elnézzük mások hibáit, könnyebben fogunk szót érteni egymással.

Elő a selyemmel

A maszk szót korábban sokan talán életükben egyszer sem mondták ki, napjainkra viszont az egyik leggyakrabban használt kifejezés lett. De nem csak kifejezés, kötelező ruhadarab is. Ehhez csak egy pandémia, vagyis világjárvány kellett.

Láttunk mi korábban is a tévében maszkot viselő embereket, elsősorban Dél-kelet-Ázsiában, Japánban, Kínában, mifelénk legfeljebb az kényszerült az utcán a hordására, akit legyengült immunrendszere miatt, például egy műtét után kellett megvédeni a fertőzésektől. Aztán kitört a koronavírus-világjárvány és meg kellett barátkoznunk a maszkkal, de nem csak a szóval, hanem a szájunkat, orrunkat takaró papír, vagy textildarabbal is.

A maszkok jelentős része egyszer használatos és hosszú távon drága, éppen ezért ma már külön iparág jött létre a különféle mosható, többször, vagy sokszor használható maszkok gyártására. A divatosabb darabok elég sokba kerülnek, az egyszerűbbek olcsóbbak, de egyáltalán nem az ár határozza meg a célszerűségüket. A házi készítésű maszkok – bár mint tudjuk, mindegyik jobb, mintha semmit sem viselnénk – többnyire nem nyújtanak teljes védelmet, sőt a háromrétegű példányok anyaga sem felel meg mindig a kívánalmaknak.

Olvasom, hogy a Cincinnati Egyetem kutatói megtalálták azt az anyagot, amely leginkább képes lehet megvédeni bennünket a koronavírustól. Ez az új anyag cseppet sem új, ugyanis a selyemről van szó. A kutatók sokféle anyagot teszteltek, de a selyem taszította leginkább a cseppeket és állt ellen az aeroszol, vagyis a nyál és orrváladékcseppek szöveten átjutásának. Ráadásul a selyem többszöri mosás után is megfelelően hatékony maradt.

Ennek az információnak birtokában az ügyes kezű asszonyok, urak gyorsan kapják elő a szekrények mélyén elfekvő selyemruhákat, amelyeket eddig a sajnálat, meg hátha jó lesz még valamire okán nem dobtak a szemétkosárba és nosza, gyorsan varrjanak a családnak új, de már selyem maszkokat.

Vírustól megzavart korunk divatja így hamarosan a selyembe burkolt arc lehet majd.

Bizalmatlanság

Ereje teljében pusztít közöttünk a világjárványt okozó vírus, ennek ellenére a magyarok túlnyomó része biztosan nem oltatná be magát egy koronavírus elleni vakcinával. Mindez az Euronews felkérésére végzett nemzetközi reprezentatív felmérés eredményéből derül ki. Idehaza, ha a vakcina elérhetővé válna, mindössze a megkérdezetteknek 17 százaléka adatná be magának az oltást, miközben 47 százaléknyan egyértelműen elutasították az oltás lehetőségét, 36 százaléknyan pedig még nem döntötték el, mit tegyenek.

Ez a nagyfokú bizalmatlanság világszinten is kiemelkedő. A Nature magazinban korábban napvilágot látott felmérésből ugyanis az derült ki, hogy a Föld lakosainak több mint 60 százaléka kérné az oltást, ha az elérhetővé válna, tizennégy százalék nem tudja és mindössze alig tizenöt százalék mondta azt, hogy biztosan nem kérne vakcinát.

Ahogy az felmérés adataiból kitűnik, a kormány által erősen támogatottnak tűnő orosz vakcinától félnek a legtöbben, mármint a kínai után. Ez utóbbit ugyanis csak a megkérdezettek 4 százaléka adatná be magának, míg az orosz szérum beadatását a megkérdezettek 7 százaléka vállalná. Alig jobb az izraeli oltóanyag megítélése, azt a lakosság 8 százaléka fogadná el.

Egyelőre az oltás esetleges mellékhatásaitól nagyobb a félelem, mint magától a COVID-fertőzéstől, mert az előzőről mit sem tudunk, míg az már közismert, hogy a világjárványt okozó vírus „mindössze” a fertőzöttek 20 százalékánál okoz komolyabb tüneteket, vagy éppen halált. Bizonyára sok ember teszi fel magának a kérdést, miért pont ő kerülne a 20 százaléknyi súlyosan megbetegedő közé, miközben a nagy többség megússza? Most derült ki, hogy milyen sokan szeretnek veszélyesen élni.

Hogy még az adatoknál maradjunk, a megkérdezettek 17 százaléka bármilyen forgalomba hozott vakcinával beoltatná magát. E téren megoszlik a szakemberek véleménye is, mert nyilatkozott már nem egy olyan orvos, aki kerek pereg kijelentette, ő aztán orosz, még inkább kínai szérummal biztosan nem oltatná be magát, miközben mások gondolkodás nélkül választanák az orosz is, csak már legyen. A nemzetközi felmérés szerint idehaza a legtöbben egy magyar fejlesztésű védőoltást választanának, ha lenne. Legfeljebb egy amerikai.

Magyarországon valamennyi kötelező oltás esetében nemzetközi viszonylatban is példamutatóan magas, 99 százalékos az átoltottság. Ezzel az aránnyal az egész világon a legjobbak vagyunk. De vajon ilyen előzmények után miért félnek oly sokan a koronavírus elleni oltástól? Talán azért, mert ezek a védőoltások évtizedek óta bizonyítanak, míg a COVID elleni vakcina még semmit sem mutatott fel? Úgy gondolom, bízunk kellene a kiváló szakembereinkben. Ha ők áldásukat adják majd valamelyik oltóanyagra, fogadjuk el a kimagasló tudásukon alapuló véleményüket.

Hiszem, hogy nekik hihetünk.

Optimisták

Ezúttal is az internetes hírek olvasásával kezdte a napot a hetvenes éveiben járó férfi. Amikor már kellőképpen ideges lett attól, hogy a világon arra a napra sem lett kevesebb a betegség, a bűn, a hazugság, otthagya a hírportálokat és belevetette magát a Facebook bejegyzéseinek olvasgatásába. Ezek között napok óta bombázta őt a közösségi portál egy cipőreklámmal. Eleinte átgörgetett felette, de aztán elkezdte nézegetni, hogy milyen jó kiállítású, puhának, könnyűnek tűnik ez a lábbeli. És nem is túl drága. Pont olyan a talpa, mint amilyent ő szeret és lám csak, ott egy kép, hogy játszi könnyedséggel lehet kettéhajtani, meg ahogy locsolják rá a vizet, ami simán leperreg róla.

Napról napra jobban tetszett neki a cipő, az algoritmus, legyen az bármi is, a célzott reklámok terén is tette a dolgát, mert felfedezve, hogy neki szimpatikus ez a lábbeli, egyre-másra hozta elé a hirdetését, bármerre is szörfözött a neten. A cipő csábítóan mosolygott rá, hívta, csalogatta, hogy a Black Friday nevű akció keretében igen tetemes árkedvezménnyel – talán Amerikából? – nem túl sok dollárért vegye is meg. Elgyengült, aztán pár kattintás és már számolgatta is mikorra érkezhethet az új cipője.

Felesége korábban már többször szólt neki, dobja ki, vagy ha még olyan az állapota, ajándékozza el a tucatnyi pár cipője közül azokat, amelyeket évtizedek óta csak raknak jobbról balra, anélkül, hogy egyszer is felvenné. Gondolta, itt a karácsony, ismeri férje ízlését, méretét, ajándékként rendel neki helyettük egy szép új párat.

A férfi kicsit vakargatta a fejét, de aztán csak elmondta nejének, hogy megrendelt egy félcipőt, bebújóst, nem fűzőst, mert ő inkább azt szereti. Az asszony szíve szerint leszidta volna férjét, hogy minek vásárolgat karácsony előtt, amikor van, amit megkaphatna ajándékként is, de aztán félig bosszúsan, félig nevetve a törtéteken elárulta, hogy a nagy leárazások idején ő is rendelt egy párat a férjének, amit lehet, hogy két nap múlva már meg is kapnak.

– Jó lesz, ha gyorsan hozzák – jegyzete meg csüggedten a férje – ahogy hullanak az emberek, lehet, hogy mire ideér már nem is élek majd.

– Ne is mondj ilyent! – csattant fel a felesége, akinek gondolataiban már nem egyszer átfutott ugyanez. – Ha nem bíznék abban, hogy életben leszünk, hogy megússzuk a fertőzést, gondolod, hogy cipőket rendelnék?

– Cipőket? Magadnak is vettél?

– Nem hagyhattam ott. Pont olyant találtam, amilyent már évek óta keresek. De ne aggódj, ezt kapom majd tőled karácsonyra.

Darabig csendben emésztették a történeteket, aztán összenéztek és szinte egyszerre kezdtek hahotázni.

– Hát normálisak vagyunk mi – kérdezte nevetve a férj – mindezt egy ilyen durva járvány kellős közepén?

– Nekünk aztán ne mondja senki se, hogy már nem érdemes új cipőt vennünk magunknak – vágta rá az asszony. Mert ugye mi még elkoptatjuk ezeket?

Elfecsérelt kincsek

Ha tehetem, mindig megnézem az egyik tematikus csatornán kilenc éve futó, A brit kincsvadász című dokumentumfilm-sorozat újabb epizódját, amely – ahogy a szerkesztők jellemzik – Nagy-Britannia egyik vezető régiségkereskedőjének beszerzőútjait mutatja be. Mivel a főszereplő walesi, így parányit betekinthelek az ottani életbe is, másrészt útjai során végigjárja a szigetország angliai, skóciai, észak-ír területeit, ezért a régiségek mellett szép táj- és városképeket is láthatok. A kereskedő időnként átrándul a La Manche csatorna másik oldalára, vesz régi tárgyakat Franciaországban, a Benelux-államokban, Olaszországban, és járt Magyarországon is, Gyulán, Szarvason, Vácon keresett az üzletében eladható régiségeket.

Mindezt azért tartom említésre érdemesnek, mert tapasztalom, hogy a fogyasztói társadalom szokásai mennyire megváltoztatták értékrendünket, a szép és az érték fogalmát. A hetven, száz, vagy kétszáz évvel ezelőtti mesterek munkáit játszi könnyedséggel dobjuk szemétre, pedig sokszor minimális munkával, kevés anyagi ráfordítással kívánatossá, otthonokat, szállodákat, éttermeket díszítő értéktárgyakká tehetők a korábban pusztulásra ítélt tárgyak.

Eszembe jut az a parányi lakás, ahol szüleimmel töltöttem első húsz évemet. Emlékeim közé tartozik a Budapest ostromát is átvészelt, dédszüleim számára kézzel készült nagyon szép tálalószekrény, a sokszemélyes díszes asztal, körülötte a hozzá illő székekkel, amelyeket aztán szüleim a kor divatja szerinti kevesebb helyet foglaló modern bútorra cseréltek. Akkor nekem az is tetszett, de idősödve már nagyon fájlaltam azokat a szépséges bútordarabokat, amelyek ma vélhetően egy kisebb vagyont érnének.

Ha belegondolunk, hogy miféle pazarlásban, az új szerzésének állandó és csillapíthatatlan vágyában élünk és mennyit kell feleslegesen dolgoznunk, hogy ezekre költeni tudjunk, akkor kiderül, hogy életünk jelentős részében tárgyainkért fáradozunk. Tudom persze, hogy szükség van megújulásra, változásra és nem csak lelkünkben, de a bennünket körülvevő környezetben is, hiszen én is eszerint élek.

Lakásomat díszítő régiségek helyett így hát csak a tévésorozaton keresztül marad számomra a múlt értékeinek csodálata és a vágy, hogy talán egyszer majd újra olyan bútorok között élhetek, mint egykor gyerekként.

De az már sohasem fog visszajönni.

Vonzódás

Sok évtizedes emlékeim alapján valószínűleg tíz ujjamon meg tudnám számolni, hogy hány, az enyémtől eltérő szexuális hajlamú férfiembről tudok, nőkhöz testileg vonzódó hölgyet meg még kevesebbet ismerek. Nyilván többen voltak, vannak, de irányultságuk rejtve maradt előttem. S hogy tisztázzuk is, én csak egy átlagos, az alaptörvény előírásainak megfelelő „az anya nő, az apa férfi” típusú ember vagyok és erre, ha odáig züllik a világunk, életem egy-egy korszakából tanúkat is fel tudok vonultatni.

Azt is hozzá kell tennem, ahogy az átlagostól eltérő szexuális vonzalmú emberekkel, úgy szexuális életükkel sincs bajom mindaddig, amíg ez irányú tevékenységeiket a maguk körében végzik. Ahogy azt a heteroszexuálisoknak is illene.

Nyilvánvalóan minden olvasóm, aki 2020 decemberében még érdeklődött a közélet iránt tudja, hogy e gondolatsort az állampárt alaptörvényét író, abba minden családi és keresztényi elvet beleszerkesztő, azokat a nyilvánosság felé is közvetítő politikusnak egy brüsszeli homo-szexuális buliban, kábítószer birtokolva, komédiába illő menekülése közbeni lebukása indította el bennem.

Leszögezem: sohasem ítélném el az illető politikus urat azért, hogy a férfiakat szereti. Szíve joga és gondolom nincs is egyedül pártjában e vonzalommal. Van köztük pedofil is és nyilvánvalóan sok a család szentségét fennen hirdető hűtlen, a feleségét, vagy férjét, megcsaló ember, esetleg kommunistákat ócsároló egykori MSZMP, vagy KISZ-tag és így tovább. Mert egy dolog a nép butítása és a fennkölt elvek hirdetése, de más dolog az elvek szerinti hazugságmentes élet. Nem mintha ez más pártok tagjainak könnyebben menne.

Követve saját fenti logikámat, nem ítélem el az LMBTQ, vagyis lesbikus, meleg, biszexuális, transznemű, queer közösség tagjainak beállítottságát sem. (Csak a pontosság kedvéért: a queer /kvir/ egy olyan szexuális és nemi kisebbség, akik nem heteroszexuálisak vagy ciszsneműek. Ez utóbbiak a születéskor kapott nemükkel nem tudnak azonosulni). Ugyanis senki sem választja a szexuális hajlamát, az velünk született, vagyis nemigen tanulható, ahogy nem is módosítható. Nekem ezek után azokkal van bajom, akik mindezt nem értik meg, nem fogadják el, politikai okokból üldözik e személyeket, így akarva szavazatokat, politikai túlélést biztosítani maguknak.

Az egykor nagyhatalmú – most már bukott – politikus, ha három évtizede, a saját, a pártja és annak vezetőjének liberális korszakában feltárja irányultságát és ezt nyíltan vállalva él, vélhetően rögzös pályát futott volna be, de lehet, hogy elfogadják a választói.

Az iránta érzett tiszteletemet pedig cseppet sem befolyásolta volna, ha felvállalja önmagát. S miután érzelmeimre nem szexuális beállítottsága van hatással, hanem politikusi tevékenysége, pontosan annyira tisztelném őt úgy is, mint most.

Ha összejön a család

Nyugodtan kijelenthetjük, a 2020. évi karácsonyunkat gonoszul átszabja a koronavírus-járvány. A karácsony egykori keresztény vallási ünnepéből mára a legjelentősebb családi örömnapiak lettek, készülődéssel, ajándékvásárlással, az ennivalók alapanyagainak beszerzésével, karácsonyfa-vásárlással, a fa felállításával, díszítésével, a szentestét megelőző órák minden örületével, vitájával, családi veszekedésével, hogy aztán az ünnepi pillanatokban a díszes fa előtt állva az egészen mégiscsak felülemelkedő szeretettel minden szépen kisimuljon. Legszebb családi ünnepünk a karácsony azért is, mert ilyenkor körbejárják egymást a családtagok, ellátogatnak az év közben meg nem látogatott idős szülőkhöz, régen látott rokonokhoz, szóval pár napra széppé, emberivé válik a világ.

De nem az ideik! Több szakértő egyenesen azt javasolta, hogy ha máskor is akarunk karácsonyozni, akkor az ideit hagyjuk ki, maradjunk távol mindenkitől. Persze megünnepelhetjük a kis Jézus születését, emlékezhetünk a korábbi évek hangzavaros, mindenki mindenkit túlbeszélő hatalmas ebédeire, a gyerekek örömére, vidámságára, de a személyes kapcsolatokat ezúttal mellőzni kell. Persze csak akkor, ha azt akarjuk, hogy lehetőleg ne fertőződjünk meg, vagy éppen szeretteinket nem betegítsük meg.

Most, két héttel a jeles ünnep előtt mégis lépten-nyomon arról hallok, hogy ki, hogyan szervezi a karácsonyát, hány embert hív meg, hányan főz vacsorát, ebédet, hány rúd bejglit süt, mert anélkül ugyebár még COVID-járvány idején sem maradhatunk. Mintha a karácsony ellenszer lenne a fertőzésre, a karácsonyi együttlét meg veszélytelen a családra.

Bizonyára sohasem fogjuk megtudni, hogy az ideik sok százezer családi karácsony hány szerettünk életét követeli majd a következő hónapokban, hogy a családi vacsoránál szerteszét repülő vírus kit, hogyan talált meg és hogy az ideik fa alatti ajándékok nem lettek-e éppen az utolsók.

Sötét hanyatlás

Feltételezem, hogy az emberek döntő többsége abszolút tájékozatlan a villamosenergia termelésének, fogyasztóhoz juttatásának technikai, technológiai feltételeiről. Így vagyok én is, éppen ezért nemigen foglaltam még állást a Paks II. atomerőmű-építésének ügyében. Egyszerűen nem értek hozzá. Ha valami nem tetszett ebben az ügyletben, az a nemzetközi versenyeztetés hiánya volt, mert lehet, hogy kaphattunk volna jobb, korszerűbb, olcsóbb létesítményt is a pénzünkért.

Annyit persze tudok, hogy áramot sokféle módon lehet termelni. Vannak fosszilis üzemanyagot elégető erőművek, termelhetünk áramot többek között vízzel, napelemekkel, szél erőművekkel és atomhasadással is. Ez utóbbi egy viszonylag tiszta, évtizedekig működtethető technológia, csak hát az embernek mindig Csernobil, vagy Fukushima jut az eszébe. Túl sok volt mindkét katasztrófa nyomán az áldozat, hogy elfelejtsük azokat.

Amikor otthon felkapcsoljuk a világítást, bekapcsoljuk a tévét, számítógépet, a hűtőből kivesszük a hideg ételt, italt, használjuk a mosó-, vagy mosogatógépet, természetesnek vesszük, hogy a konnektorban ott az áram. Áramszünetek idején érezzük csak, hogy mindez mit is jelent számunkra.

Napjainkban – például Németországban – sokfelé elavultnak tartják az atomenergiát, ahogy a fosszilis energiahordozók (például szén, gáz) elégetésével történő áramtermelést is és hatalmas összegeket fordítanak a nap- és szélenergiaparkok létesítésére, a megújuló energia használatára. Állítják, a napfény és a szél, vagy a tenger hullámozása, mindig rendelkezésünkre áll. Még akkor is, amikor kifogyunk majd a szénből, földgázból, kőolajból.

Aztán a minap azt olvasom, hogy az olyan téli napokon, amiből az elmúlt időszakban sok is volt, amikor nem fúj a szél, nem süt a nap, csak a tompa, nyirkos szürkület az úr és emiatt nem forognak a szél erőművek malmai, visszafogottan termelnek áramot a napelemek, akár tartós áramszünetekre, áramkimaradásokra számíthat az az ország, ahol nincs más módon áramtermelés.

A szakértők szerint a globális felmelegedés velejárói lehetnek a megszaporodó szélmentes időszakok. Pedig a termelőüzemeknek, kórházaknak, irodáknak sok áram kell, ahogy a kellemetlen időben otthon tartozódóknak is több, mint nyáron. Ahogy a már említett cikkben olvasható volt, egyetemi kutatók elemezték a már fentebb körülírt állapotot, a Dunkelflaute (sötét hanyatlás) jelenséget. E modell szerint, ha 2030-ra és 2040-re is kiszámítják, hogy milyen lesz az áramigény és áramkínálat, akkor kiderül, súlyos gondok várhatók az áramellátás területén.

Amikor a hozzá nem értők bírálják, vagy egyetértenek egy atomerőmű létesítésével, mindezeket a tényeket aligha ismerik. Ahogy azt az atomerőmű-balesetek során láttuk, vannak veszélyei az atomenergiának, de a tartós áramhiánynak is.

Attól ugyanis egész társadalmak omolhatnak össze.